NUMMER 28. DONDERDAG 11 JULI 1929. 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

ALGEMEENE KENNISGEVING

Alle stukken betreffende de Redactie van het „Koloniaal Weekblad" voorloopig, uitsluitend, toe te zenden aan den Algem. Secretaris der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag.

De overval op Curaçao op 8 Juni.

Hoe kon deze zoo goed gelukken?

door

C. K. KESLER.

Als men den gemiddelden Nederlander, die nooit onder de palmen gewandeld heeft, voor de vraag stelt, hoe onze koloniën, of, zooals zij tegenwoordig heeten, onze overzeesche gebiedsdeelen, eigenlijk bestuurd worden, dan zal hij zeer waarschijnlijk wel het antwoord, voor een groot deel althans, schuldig moeten blijven. En dat is dien gemiddelden Nederlander eigenlijk nu niet zoo heel erg kwalijk te nemen. Van de Oost zal hij zich uit zijn schooljaren vermoedelijk nog wel iets herinneren van den Gouverneur-Generaal, van residenten en assistent-residenten. En misschien heeft courantenlectuur hem wel bekend gemaakt met het bestaan van den Raad van Indië en van den Volksraad, maar daarmede zal het toch in de meeste gevallen wel ophouden. Van de West weet hij vermoedelijk nu wel door de jongste gebeurtenissen, dat er op Curaçao een Gouverneur zetelt; dat er ook zoo'n vertegenwoordiger van H.M. in Suriname is, weet hij wellicht ook nog, maar verder zal zijn kennis van het bestuursstelsel in de West wel niet gaan.

Zooals wij opmerkten, dat is dien gemiddelden Nederlander eigenlijk niet zoo heel kwalijk te nemen. Want, het kan moeilijk ontkend worden, toen er na de afschaffing van de slavernij voor de West een nieuw bestuursstelsel noodig geoordeeld werd, heeft men met de twee koloniën daarginds toch wel raar gesoid. Suriname kreeg een regeling, die vrijwel een copie van de Moederlandsche was met een volksvertegenwoordiging, aanvankelijk voor het grootste gedeelte, weldra geheel door verkiezingen bijeengebracht. Eén ding, en een belangrijk, zag men, vermoedelijk wel door absolute onbekendheid met de verhoudingen daarginds, geheel over het hoofd. En wel dit. Zal er sprake zijn van een volksvertegenwoordiging, dan moet er toch allereerst een volk zijn, dat vertegenwoordigd wordt. En dat was er destijds niet en dat is er nog thans niet. Men kan toch bezwaarlijk een conglomeraat van Europeanen, Chineezen, Britsch-Indiërs, Javanen, negers en mulatten een volk noemen.

En de kiezers uit dat z.g. volk dienen althans eenig begrip te hebben van de redenen, waarom zij ter stembus opgeroepen worden. Nu is het niet te ontkennen, dat in vele landen in Europa, ook bij ons, dat begrip niet zoo bijster groot is, maar in Suriname is het tot dusver nog wel geheel afwezig. Het gaat daar in den, vrijwel algemeenen, regel niet om dit of dat beginsel, maar om dezen of genen persoon.

Nog zonderlinger is de regeling, die voor Curaçao werd uitgekozen. Daar heeft men als model niet genomen het Moederland, zooals het omstreeks 1848 was, maar men greep terug naar de toestanden van de Republiek der Vereenigde Nederlanden, die in 1795 na een 216-jarig bestaan den geest gegeven had. In de Republiek had destijds het volk al heel weinig te zeggen: de heeren waren het, die bestuurden en het kan niet ontkend worden, een groot deel van den tijd deden zij dat goed. En zij zorgden, vooral in de 18e eeuw er wel voor, dat er zoo weinig mogelijk vreemde eenden in de bijt kwamen. Onderlinge afspraken tusschen enkele families maakte ten slotte, dat die alle begeerenswaardige posten onder elkander verdeelden.

Zoo gaat 't op Curaçao nòg eenigszins. Daar geen kiezers, zooals in Suriname: de Koloniale Raad vult zichzelf aan en slechts hoogst zelden gebeurt het, dat een buitenstaander voor opneming in het college wordt voorgedragen. Waarom dat nu gereleveerd? Het komt ons voor, dat daartoe vooral tegenwoordig, alle aanleiding bestaat. Dat men zich hier wel eens ernstig mag afvragen, of het niet hoog tijd gaat worden, de regelingen van 1866 voor beide gebieden aan een grondige herziening te onderwerpen. Want vooral in Curaçao dreigt het gevaar, dat door de groote economische veranderingen, die er in de laatste 15 jaren plaats gehad hebben, veranderingen, *veroorzaakt door Nederlandsche energie, niet door inlandsche*, de controle over wat daar dient te geschieden, wel wat heel erg aan het Moederland zou kunnen ontsnappen.

Vraagt men den boven ten tooneele gevoerden doorsnee-Nederlander, of hij nog verder wat van de West weet, dan zou hij vermoedelijk vóór den beruchten 8sten Juni l.l. antwoorden, dat het met Curaçao prachtig gaat, maar dat het met Suriname toch nog maar niet wil. Het laatste is helaas, waar, maar dezelfde noodlottige datum heeft toch aangetoond, dat, al schitterde Curaçao ook als goud, al wat blinkt, toch nog geen goud is. Marcellus merkt tegen Hamlet op, dat „something is rotten in the state of Denmark". Als hij op Curaçao in den laatsten tijd had kunnen rondkijken, zou hij met betrekking tot dat gebied een dergelijke opmerking hebben kunnen maken, al had hij haar wellicht in een minder 16-eeuwschen en meer gepolijsten vorm geuit. Want er zijn inderdaad zeer zwakke plekken in het Curaçaosche bestel.

Een dezer is zonder twijfel de politie. Er zijn daarover bergen papier volgeschreven, watervallen van welsprekendheid misbruikt. En het is gebleken, dat het met die politie toch nog niet in orde is. Wij hebben den tijd gekend, toen het roemruchtige Curaçaosche politie-corps niet geheel onvoldoende was. De Commissaris rinkelde met zijn sabel, de manschappen namen wel eens bij een „tamboerpartij" een trom in beslag, „omdat tamboer dansen tegen de wet was", maar men kon rustig zijn deuren en ramen 's nachts openlaten en den slaap des rechtvaardigen gaan slapen. De politie waakte wel niet, maar dat was ook niet noodig: er gebeurde toch niets.

Die idyllische toestand is sedert 1914 grondig veranderd. En langzaam, zeer langzaam, begon het besef door te dringen, dat de toevloed van honderden vreemdelingen, vaak niet van het beste allooi, een betere bewaking noodig maakte. Maar... nieuwigheden en Curaçao! Er is daar een prachtig gezegde in zwang, prachtig, om de zaken op de lange baan te schuiven: het is altijd zoo geweest! De militaire politie, die ingevoerd zou worden, vond wanhopigen tegenstand. Het Curaçaosche publiek op militaire wijze gedrild! Het was niet om zich in te denken. Niet meer, wat men kwijt wilde zijn op straat deponeeren; niet meer muziek maken, als men daar lust

in had, desnoods tot diep in den nacht tot ergernis van de menschen in de buurt, die slapen wilden; macamba's (Hollanders), die zouden bevelen, wat mocht en wat niet mocht! Neen, dat ging niet. De Raad verzette zich tot het uiterste, schreef brieven, ging zelfs eenmaal hoogst verbolgen haast uiteen!

Maar de militairen kwamen. En deden, — voor zoover zij dat konden althans — goed werk. Uiterlijk begon Curaçao gemoderniseerd te worden. Er kwam eenige orde in het straatverkeer, er werden processen-verbaal tegen overtreders opgemaakt, gevaarlijke elementen opgeborgen, ongewenschte vreemdelingen uitgezet, bij een recenten brand wist men dien tot één perceel te beperken, kortom, zelfs op Curaçao begon men in te zien, dat die militaire politie nog zoo kwaad niet was. Er waren er zelfs onder de vroegere tegenstanders, die haar uitbundig begonnen te prijzen. Veel was intusschen bij het oude gebleven. Curaçao glansde wel, maar de glans zat aan de oppervlakte. Willemstad en Scharloo en Pietermaai en Otrabanda, ze waren wat drukker geworden, men kon zelfs gaan praten van eischen van het moderne snelverkeer, van hindernissen daartegen, van de regeling ervan, maar, achter de gevels bleef het meeste, zooals het vóór 1914 was. En de militaire politie bleek toch ten slotte niet tegen haar taak opgewassen.

Dat was echter haar schuld niet. Het was niet haar schuld, dat het in den nacht van 8 op 9 Juni, bleek dat een handjevol mannen niet veel kunnen uithalen tegen een troep van een 500-tal bandieten, pardon, gewapende studenten, onder aanvoering van een roover, pardon van een generaal! Wat bij dien beruchten overval wel heel sterk aan het licht kwam, was de omstandigheid, dat het grootste deel der manschappen zoo gemakkelijk van het centrum kon afgesneden worden, waardoor hun wapenen buiten hun bereik en zijzelf even weerloos, als de eerste de beste burger waren. Het moge uit een ethisch oogpunt bezien heel mooi lijken, gehuwde militairen buiten de kazerne in eigen huis te laten wonen, het is gebleken, dat een plaats als Willemstad een gekazerneerde bezetting noodig heeft, die erop getraind is, zich direct in geval van alarm op een bepaalde plaats te verzamelen.

Er is bij die ongelukkige zaak allerlei ter sprake gebracht. Er is zelfs op gezinspeeld, niet onduidelijk, dat de Gouverneur vrijwel onmogelijk geworden is; er is vermeld, dat de Commandant wel voor een krijgsraad zal moeten verschijnen. Beide lijkt ons hoogst overdreven. En zondebokken te gaan zoeken, daar, waar zij o.i. niet zijn, is niet te verdedigen. Het verzet van den Raad is, voor, zoover wij weten, nog niet in het geding gebracht bij de voorloopige pogingen, om de schuldvraag in dit geval te beantwoorden. En dat verzet dient niet uit het oog verloren te worden. Gouverneur en Commandant hadden te roeien met de riemen, die zij hadden, ook al een typische Curaçaosche uitdrukking. En die riemen bleken veel en veel te kort te zijn. Schuld van de regeering, die te schriel was, om geregeld een oorlogschip in de West-Indische wateren te stationeeren is ook al vermeld. Zonder twijfel had de aanwezigheid van het schip preventief gewerkt. Maar een voldoend sterke militaire politiemacht had dat ook. Doch die wilde de Raad destijds niet.

En, hoe gaat het daar dan gewoonlijk, en hoe is het thans ook weer gegaan? In weerwil van al het kabaal, dat er gemaakt was, werd de militaire politie ten slotte toch ingevoerd. Dat was een bittere pil, die een beetje met suiker bedekt moest worden. En de zoetigheid, die daartoe gebruikt werd, bestond in een eenigszins geleidelijke invoering en in het vermijden van over het slikken van de pil te praten. Men moest „tactvol" trachten te doen vergeten, dat er een zitting van den Raad geweest was, waarin de Commandant, als gedelegeerde van het Bestuur zich eens krachtig getoond had, krachtiger, dan men dat op Curaçao liefst heeft. Maar met al dien „tact" werd het doel toch niet bereikt. Het was de Hollander, de macamba, die eens een oogenblik zijn tanden had laten zien. En nu wordt er wel vaak verzekerd, dat men hoog opziet tegen vooraanstaande Hollanders, maar die zijn merkwaardig genoeg, altijd weg. Die er op het oogenblik, dat die verzekering ten beste gegeven wordt zijn, zijn in den regel zoo hoogstaand niet! Toen het feit bij de jongste begrootingsdebatten nog eens ter sprake gebracht werd, bleek het, dat het nog allerminst vergeten, laat staan vergeven of althans als gerechtvaardigd erkend was. Eenigen volhardden in hun houding, met den Commandant alleen zakelijk in relatie te willen treden, als dat onvermijdelijk was, „nada mas" (niets meer), zooals het lid, dat de zaak in het reine had willen brengen, het uitdrukte.

Die lijdelijke tegenstand, waarin men daar overzee zoo sterk is, verborgen achter fraaie woorden, heeft er ongetwijfeld toe medegewerkt, — al zullen er natuurlijk ook nog andere redenen geweest zijn — om de organisatie onnoodig langzaam te doen geschieden. Wat ten slotte tot de tragi-comedie van 8 Juni geleid heeft. Was het niet zoo suikerzoet gegaan en had de Gouverneur kunnen beschikken over een voldoend sterken troep, dan was, in weerwil van de overmacht de zaak ongetwijfeld anders geloopen. Bij ons wil het er niet in, dat, als de Commandant had kunnen optreden, zooals hij als militair wist, dat te moeten doen, hij als een schaap gevangen zou zijn genomen. Hem was door de omstandigheden opgelegd, maanden lang „tact" te toonen en die opgave wil wel eens fnuikend zijn voor krachtig optreden en doorzetten.

Men heeft, ook in dit blad, het denkbeeld geopperd, thans te doen, wat een eeuw geleden ook Koning Willem I noodig achtte, en nog eens een Regeerings-Commissaris naar de West te zenden. [1]) Mocht het daartoe komen, — het zou waarlijk zoo kwaad niet zijn —, dan zal deze dignitaris zeer zeker heel wat te doen vinden. Zonder voorbeeld zou deze maatregel bovendien niet zijn. Want, afgezien nog van de zending van Van den Bosch in 1828, onze nabuur in de West, Groot-Brittannië heeft het nog niet zoo heel lang geleden noodig geacht, op een analoge wijze in Demerara den gang van zaken eens aan een grondige herziening te onderwerpen. Naar het schijnt, met niet onbevredigenden uitslag.

[1]) Volgens de laatste berichten gaat er niet een Regeerings-Commissaris, maar een Commissie heen. Het is te hopen, dat haar opdracht niet te beperkt zij en zij haar onderzoek niet alleen tot de defensie, en de politie en recherche hebbe te beperken.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West".

VERSLAG OVER HET JAAR 1928
(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië)

(Vervolg).

Wenden wij onze blikken naar het eiland Sumatra en slaan wij een blik in het gewest Sumatra's Oostkust, dat bijna driemaal zoo groot is als Nederland en ongeveer 5/7 van Java's oppervlakte beslaat, een gebiedsdeel, waar nu allerwegen welvaart en voorspoed heerschen en waar 65 jaar geleden niets anders was dan onbetreden oerbosch met hier en daar vestigingen van inheemsche Bataks en van het Maleische Schiereiland Malakka als kolonisten binnengedrongen Maleiers. Wij zullen enkele zeer merkwaardige gegevens voor de waardeering van genoemd gebied putten uit het medio 1928 verschenen prachtige werk van Dr. T. Volker „Van „Oerbosch tot Cultuurgebied, een schets van de „beteekenis van de tabak, de andere cultures en „de industrie ter Oostkust van Sumatra." Uitgave van de Deli Planters Vereeniging, met een rijke hoeveelheid van mooie en duidelijke foto's verlucht.

Wij lezen in dat werk dat het aannemen van de Nederlandsche suzereiniteit door de landschappen ter Oostkust eerst in 1862 plaats vond. In dat jaar, 2½ eeuw na de vestiging der eerste Nederlanders in den Ned. Archipel, werden door den toenmaligen Resident van Riouw Netscher, de eerste stappen gedaan om ons gezag te doen gelden in de z.g. Westelijke onderhoorigheden van het Sultanaat Siak, waarmede in 1858 een tractaat was gesloten.

Daar deze onderhoorigheden o.a. Deli, Langkat en Serdang, het huidige tabaksgebied, de suprematie van Siak niet erkenden, werden met deze rijkjes afzonderlijke overeenkomsten aangegaan.

In 1863 werd met den Sultan van Deli een aanvullende overeenkomst gesloten, waardoor hij zich verbond geen grond af te staan aan Europeanen en andere vreemdelingen, dan met toestemming van den Resident (toen nog van Riouw). In 1864 plaatste de regeering een controleur in Deli, die door gebrek aan woongelegenheid voor Europeanen bij Jacobus Nienhuis, den pionier, — aan den mond van de Delirivier — zijn intrek nam.

In den ouderdom van 91 jaar is deze voortrekker, een voorbeeld van moed en doorzettingsvermogen,

.. 1927 gestorven. Sumatra's Oostkust heeft reden ..n nagedachtenis hoog te houden!

De eerste tabaksoogst van 1864 bestond uit 50 ..kken met een opbrengst van ƒ 2.548, die van ..70, bestaande uit 3114 pakken, bracht 122 cen..n per pond, of in totaal ƒ 500.000 op, die van 1872 was 3922 pakken groot, welke à 137 centen ..r pond, reeds ƒ 1.000.000 opbrachten. In 1884 ..droeg hij reeds 125.496 pakken, die ongeveer ƒ 27.550.000 opbrachten, in 1926 leverde de Oost..ust rond 240.000 pakken à 194 centen per pond of ..72.000.000. In 1927 werd tabak geplant op 28.000 ..ouw. Van oogst 1927 ongeveer 223.906, die medio 1928 op de markt was, zal zijn opbrengst vermoe..lijk bij de 80 millioen gulden liggen.

De tabakscultuur wordt thans gedreven door 14 ..aatschappijen op 70 ondernemingen, aangesloten ..ij de Deli Planters Vereeniging, (Vereeniging op ..itiatief van J. T. Cremer — Deli's leidende figuur .. het vertrek van Nienhuijs in 1871 — 23 April 1879 opgericht), en op enkele kleine ondernemin..n, daarbuiten staande. Onder hun leiding zijn ..erkzaam 74.000 werklieden onder de bepalingen ..r koelie-ordonnantie en 21.500 werklieden onder .. bepalingen van Staatsblad 1911 No. 540, de z.g. ..ije arbeidsregeling.

In 1927 werd aan de werklieden in de tabaks..ltuur op den voet der koelie-ordonnantie, aan ..nen een totaal bedrag uitbetaald van ƒ 20.445.000; ..n de z.g. vrije werklieden ƒ 3.673.000. Alle ..umatra-tabaksoogsten in al de jaren brachten te ..men op ƒ 2.101.500.000, *zegge meer dan twee ..illiard gulden*. Per oogst is dat, ook de onbetee..enende eerste oogsten medegerekend, ƒ 33.890.000 ..weest.

Door deze cijfers wordt het belang van de tabaks..ultuur voor de Oostkust wederom duidelijk aan..ond. Die cijfers geven tevens aan, hoe groot de stabiliteit dier cultuur is, wat van zooveel belang ..or een gezond economisch evenwicht is van het ..west.

Het totaal maatschappelijk kapitaal der tabaks..aatschappijen, voor zooveel aangesloten bij de ..li Planters Vereeniging, bedraagt 112 millioen ..lden en is voor 110 millioen Nederlandsch kapi..al. De kapitaalswaarde der tabaksmaatschappijen ..n op ruim 300 millioen gulden gesteld worden.

Een enkele aanteekening moge hier volgen ten ..nzien der overjarige cultures in het gewest. Be..nen wij met de rubbercultuur, die op 211 onder..mingen gedreven wordt, van welke er 199 bij de ..V.R.O.S. zijn aangesloten. (zie bldz. 149 en v.v.).

Het in de rubbercultuur belegde kapitaal be..aagt rond 305 millioen, waarvan 102 millioen ..derlandsch en het overige buitenlandsch kapi..al is. De handelswaarde van het p..duct zal ..ter in 1927 ongeveer 160 millioen gulden hebben ..dragen. Van de totale productie aan rubber in ..d.-Indië maakt die van de Oostkust bijna 49 ..t. uit.

De theecultuur wordt gevonden op 19 onderne..ngen met een opbrengst in 1927 van 8.321.683 K.G. en met een uitvoerwaarde van ƒ 10.890.000. ..n de hand van een middenprijs voor 1927 van ..62⁵ per K.G. kan de marktwaarde op ƒ 13.520.000 ..rden gesteld.

Aan de Oliepalmcultuur, nog in een aanvangs..dium, wordt in het algemeen een goede toekomst ..rspeld.

Zij wordt thans gedreven op 18 ondernemingen ..r Oostkust en 6 in Zuid-Atjeh. De totaalproductie ..roeg in 1927 20.853 ton palmolie met een uit..rwaarde van ƒ 6.863.415 en 3.783 ton palmpit... De marktwaarde zal ongeveer ƒ 9.500.000 zijn ..eest. Het in deze cultuur belegde kapitaal is ..lig op ƒ 50.000.000 te stellen.

De vezelcultuur bracht in 1927 28.190 ton op .. een uitvoerwaarde van ƒ 10.999.000. Het in ..e cultuur belegde kapitaal kan op ƒ 15.000.000 ..rden becijferd, welk kapitaal geheel Neder..dsch is.

Aangaande de overige cultures als klapper, gam.. en koffiecultuur, zullen wij hier niet in bijzon..heden behoeven uitteweiden. Hun opbrengst, ..wel niet onbeduidend, is in verhouding veel ..der dan die der bovengenoemde overjarige ..ltures.

Wij moeten thans van het gewest Sumatra's Oost..t afstappen, een gebied, hetwelk door een spe.. der natuur [2]), als wij ons zoo mogen uitdruk-ken, het meest schitterende centrum is in geheel Ned.-Indië van met groote bekwaamheid, beleid, durf en energie gedreven cultures.

Vestigen wij terloops onze aandacht op andere gewesten op Sumatra, dan zien wij in Benkoelen de toename van cultuurondernemingen in het Redjangsche (Tjoeroep) en op Sumatra's Westkust in Korintji, in het Zuidelijk deel van dit gewest, waar men een mooie toekomst voor thee- en koffiecultuur tegemoet gaat. Aan de Deli Courant schrijft men uit Redjang, medio 1928, dat over het algemeen genomen er in het geheele gewest Benkoelen een opleving en vooruitgang op handelsgebied valt te bespeuren. Hoe langer hoe grooter blijkt de attractie van het gewest te zijn voor groothandelaren.

Hangt eenerzijds een en ander ten nauwste samen met den vooruitgang der groote cultures en met de uitbreiding daarvan, aan den anderen kant speelt hier ook een rol het feit, dat de bevolking in den laatsten tijd den kleinen landbouw intensiever aanpakt en zich ook meer en meer werpt op den kleinhandel, o.a. het autobedrijf. Ook de B.P.M. heeft zich sedert haar bemoeienis in het gewest Benkoelen uitgebreid, in dien zin, dat over de heele linie der wegen benzinestations werden opgericht.

De reeds aanwezige handelaren breidden hun zaken uit door b.v. hier en daar, o.a. in Benkoelen en Tjoeroep (controleurs standplaats) fabrieken op te richten, z.a. ijsfabrieken, koffiepellerijen e.d. Hierin verwacht men nog verdere ontwikkeling en vooruitgang, wanneer de spoorlijn Palembang-Benkoelen-Padang eenmaal tot stand zal zijn gekomen.

Wat Sumatra's Westkust betreft, valt vooral de volle aandacht op Korintji, het wel bekende prachtige bergland, dat goede beloften schijnt in te houden. Alle beschikbare grond is daar reeds uitgegeven of de aanvrage in behandeling.

Thee- en koffiekultuur gaan hier dan ook werkelijk een mooie toekomst tegemoet. Naar de berichten luiden zal in het bijzonder de H. V. A. (Handels Vereeniging Amsterdam) de werkzaamheden grootsch aanpakken. Binnen enkele jaren zal deze machtige maatschappij hier werken met een staf van ruim 100 assistenten.

Ook de andere in Korintji geïnteresseerde maatschappijen toonen wel gehaast te zijn om uit deze landen spoedig te halen, wat er te halen is. Zoo zien wij Sum. Westkust nog eens een cultuurland worden, wel niet van de statuur van Deli, maar dan toch ook niet al te ver er beneden.

Want niet alleen in 't Korintjische zien wij die ontwikkeling, ook in andere deelen van het gewest. De Ophirdistricten — de landen boven Priaman — de streken rondom Moeara-Laboeh, het zijn allemaal centra geworden van groote landbouwondernemingen. Volgens een Aneta-telegram van 17 Sept. 1928 is op de thee-onderneming Pecconina, van de Cultuur Maatschappij Korintji in het Moeara Laboehsche (Zuid-onderafd. van Sum. Westkust) onder groote belangstelling de eerste electrische theefabriek op de Westkust feestelijk geopend, door de firma Schlieper gebouwd.

Aan een luisterrijk diner in het fabrieksgebouw, waarbij Resident Gonggrijp aanwezig, herinnerde de Directeur van de Cultuur Maatschappij Korintji aan de groote moeilijkheden in de eerste jaren van het bestaan der Maatschappij ondervonden. De wensch om naast de koffie en de Kina een groote theeonderneming te bezitten is thans in vervulling gegaan, waarvoor de Escompto Maatschappij het kapitaal verschafte. Voor den ondervonden steun dankte spreker het Binnenlandsch Bestuur, dat in de tot stand koming zulk een belangrijke rol heeft gehad.

Op de Westkust heerscht thans een ongekende bloei. In korten tijd hebben de Europeesche cultures een groote vlucht genomen. Maar ook op Atjeh in de Alas-vallei is een nieuw cultuurgebied in opkomst, blijkens een belangrijk verslag van den redacteur van de Deli Courant, die in April 1928 een drie-daagsch bezoek aan genoemde vallei in Zuid-Atjeh heeft gebracht, ten Westen van het Delische cultuurgebied, het bezoek aan een streek, die enkele tientallen jaren geleden nog tot de zijwel ontoegankelijke gebieden van Noord-Sumatra's binnenland behoorde, maar waar de cultures nieuw leven hebben gebracht. Wij stippen uit dat zeer belangrijke en interessante verslag even hier aan, dat het den verslaggever zeer getroffen heeft, hoezeer men in die streken is ingenomen met de wijze waarop het bestuur over het Alasgebied gevoerd wordt.

[1]) Zooals bekend floreert de Delitabak met haar ..eldreputatie speciaal in het Deligebied, daarbuiten ..ereert ze, ondanks alle tot dusver genomen proe.. ook in Amerika in de voor tabakscultuur geschik..

KUNST en ONTSPANNING

Nu is het o.i. niet meer dan plichtmatig dat Bestuur en planters elkaar de hand reiken, waar hier zulke groote belangen op het spel staan voor land en volk en ontegenzeggelijk zijn de pacificatiemiddelen bij uitnemendheid de aanleg van wegen en het vestigen van cultures, omdat alleen daarvan een blijvende invloed ten goede is te verwachten. Het Binnenlandsch Bestuur alzoo in dienst van de particuliere industrie!, het is verblijdend zulks te vermelden. Men ondervindt van planterszijde van het Bestuur de meeste medewerking en is er zeer mede ingenomen in den militairen commandant tevens een bekwaam civiel bestuurder te bezitten.

Wat dit betreft, ook Koeta Tjané getuigt er van, „een plaatsje" (200 K.M. van Medan), zegt de verslaggever, „met parmantige straatlantarens en een aanleg van grasperken en wegen, die kan ijveren met wat wij in onze beste woonwijken in Medan zien." Het spreekt van zelf, dat bij de uitbreiding der cultures in Koeta Tjané de behoefte aan geneeskundige verpleging naar evenredigheid toeneemt, waar er in April 1928 reeds 1200 contractkoelies werkzaam waren.

Er is thans daar een plantersziekenhuis verrezen onder leiding van den Officier van Gezondheid 1e klasse Dr. Wilkens, die op vernuftige wijze den dienst der geneeskundige verzorging heeft ingericht, bijgestaan als hij wordt door eenige Alassers, die door hem tot verplegers zijn opgeleid en goed voldoen.

De Delische redacteur komt tot de conclusie, dat daar een cultuurgebied aan het groeien is, dat zijn plaats onder de cultuurstreken van den Indischen Archipel met eere zal innemen en wel zeer poedig.

Wanneer wij thans met voorbijgang van de overige op Sumatra gelegen gewesten, waarvan wij de belangrijke economische beteekenis in ons vorig verslag reeds ter sprake hebben gebracht, onze blikken naar de meest Oostelijk van den Indischen Archipel gelegen gebiedsdeelen wenden, dan mogen wij hier de aandacht vestigen op de door de Indische Regeering te nemen maatregelen ter verbetering van de klappercultuur, welke voor de inlandsche bevolking toch van zulk een groote economische beteekenis is.

Onderzoekingen met eenig resultaat op het gebied van selectie, cultuur, bemesting enz. ten aanzien der klappercultuur hebben niet of onvoldoende plaats gehad, hoewel de voorlichting ter zake toch behoort tot de taak van den Landbouw-Voorlichtingsdienst, die echter niet voldoende effectief werkzaam kan zijn.

Alleen in zake de bestrijding van ziekten is in de laatste jaren een ernstig begin gemaakt, laatstelijk door toevoeging van een speciaal onderzoeker aan het Instituut voor Plantenziekten in 1927.

Teneinde voor de bevolking de gelegenheid te openen meer baten uit de klappercultuur te trekken, wordt, blijkens de landbouwbegrooting voor 1929, de stichting van een afzonderlijk behoorlijk uitgerust proefstation in een centrum van de cultuur, waarvoor om verschillende redenen Menado in aanmerking komt, noodig geacht.

De beteekenis van de klappercultuur valt af te leiden uit de volgende gegevens: Het aantal vruchtdragende boomen is te stellen op pl.m. 100 millioen en de opbrengst per boom op ten minste f 2 per jaar, hetgeen dus voor de bevolking een waarde vertegenwoordigt van meer dan 200 millioen gulden. De waarde van de uitgevoerde copra bedraagt in de laatste jaren om en bij de 100 millioen gulden (in 1924: 97, in 1925: 102, en in 1926 pl.m. 97 millioen); als zoodanig wordt het product alleen overtroffen door de suiker, de aardolieproducten en de rubber; tabak staat ongeveer gelijk met copra.

De omvang van de cultuur wettigt derhalve, naar de regeering meent, volkomen de oprichting van een afzonderlijk proefstation. De staf van dit station zou moeten bestaan uit een hoofd met twee wetenschappelijk gevormde assistenten, terwijl als hulppersoneel noodig zijn een landbouwkundig ambtenaar en eenig ondergeschikt personeel (zie Nieuwe Rotterdamsche Courant van 12 Juli 1928, Avondblad A).

Omtrent de bestuursmogelijkheden in het nog in veel opzichten onvoldoend geëxploreerde gebied van het aan Ned.-Indië behoorende gedeelte van Nieuw-Guinea (ter grootte van Engeland met omliggende eilanden) worden wij door de belangrijke artikelen van Dr. R. Broersma ingelicht op een wijze, welke het lezen dier artikelen even aangenaam als leerrijk maakt [3]).

De schrijver, die vele maanden in 1928 op Nieuw-Guinea doorbracht, zegt op bldz. 13: „Er zijn uit verscheidene deelen van het groote land bewijzen aan te halen van toenemende rust; het Nederlandsch gezag vordert op den weg die leidt naar vestiging en kamponghuisvesting van Papoeastammen en tegenover gevallen van wanbeleid of ongeduld van gezagdragers zijn er veel en veel meer stellen van kloeke voorzichtigheid.

In de zending en missie, als bestuursmiddelen ten onzent gelukkig niet te verstaan, kan het bestuur een bondgenoot vinden, een meewerkende kracht. Pogingen tot kerstening zijn echter nergens op haar plaats, waar de bestuursinvloed nog niet vast en groot genoeg is, om de kerstening op te merken en te doen ontgaan." Wij meenen ten volle met deze woorden te kunnen instemmen. Zoo be-staat er een zekere aandrang van bepaalde zijde om art. 177 der Indische Staatsinrichting (het oude art. 123 R.R.) uit de wetgeving te verwijderen. Immers is het bekend, dat men van C. H. zijde de bevoegdheid der Overheid in Indië om zich, tot zekere hoogte, regelend met den zendingsarbeid in te laten, niet wil prijs geven.

Naar Dr. Broersma's meening zal er een tijd van nu nog 25 jaren gemoeid zijn om van Nieuw-Guinea een volkomen ordelijk gebied te maken met een gezeten bevolking die daardoor tevens vatbaar zal zijn voor een beschaving die haar ten goede komt. Maar dan zal voor den arbeid van West en Noord en Zuid een gestadig voortdringen moeten plaats hebben van bestuursposten, goed overwogen en voorbereid en voorzien van behoorlijke middelen, zie bldz. 18.

Het is o.i. duidelijk dat alleen door import van arbeidskrachten als elders in Indië het onmetelijk gebied met zijn uiterst geringe bevolking van naar ruwe schatting nog geen 160.000 zielen tot ontwikkeling kan worden gebracht, grootendeels met uitschakeling van de primitieve bevolking.

Voor zoover wij weten is alleen in den Vogelkop en in de Mimikastreek de bevolking tot handenarbeid geschikt, doch te gering in aantal om van haar eenig profijt te verwachten.

Wanneer wij thans den Ned.-Indischen Archipel verlaten om een kijkje te nemen op Suriname, dan is het verblijdend te vernemen dat Gouverneur Dr. A. A. C. Rutgers, die 30 Mei 1928 het bestuur over dat gebiedsdeel aanvaardde, in zijn aanvaardingsrede kon gewagen van een merkbare toenemende belangstelling voor Suriname, die gesteund door het opperbestuur, het gevolg zal hebben dat nieuw kapitaal zal worden aangetrokken voor de bebouwing van den bodem, terwijl verdere uitbreiding van den grooten landbouw in de naaste toekomst niet uitgesloten schijnt. Melding dient gemaakt te worden, dat in verband met de ernstige crisis in het balatabedrijf de vrees bestond, dat betrokken ondernemingen genoopt zouden zijn tot liquidatie over te gaan. Volgens de West zal de grootste onderneming „Balata Compagnie Suriname" het nogmaals een campagne beginnen, waardoor het voortbestaan dezer onderneming gedurende de campagne 1928/1929 verzekerd is. Hoewel in den toestand van de markt geen verbetering is gekomen, schijnt volgens de West de hoop niet uitgesloten te zijn, dat de markt zich in de toekomst herstelt, daar men verwacht, dat — in weerwil van de Radio-concurrentie — de kabeltelegrafie zich in het wereldverkeer zal handhaven.

Een bewijs van belangstelling voor Suriname mogen wij al dadelijk zien in een met Nederlandsch kapitaal te ondernemen proefaanplant van cassave (Manihot Utilissima Pohl), beoogende te onderzoeken of deze cultuur een exportcultuur van beteekenis kan worden en als zoodanig meewerken aan de opheffing van Suriname.

Waar het op aankomt is te onderzoeken of de *gaplek* (de gedroogde cassave) met voordeel te leveren valt voor prijzen, die de Amerikanen willen betalen. De bekende heer J. S. C. Kasteleyn, die onvermoeid werkzaam is voor de belangen van Suriname, voorzitter van het Suriname Studie Syndi-

---

3) In de Locomitief van den tijd tusschen 19 Nov.— 19 Dec. 1928. Overdruk der artikelen in de Locomotief-uitgave No. 2, onder den titel van „Nieuw-Guinea". — De Locomotief-Uitgave No. 1 handelt over „Boven-Digoel", van denzelfden schrijver.

4) Eind 1927 bedroeg de bevolking van Suriname 148.960 zielen, w.o. Boschnegers 17242 en Indianen 2421. Suriname is vijfmaal Nederland ongeveer.

at en directeur van Indische Cultuurondernemingen, heeft zich in Aug. 1928 naar de Ver. Staten en n daar naar Suriname begeven teneinde de mogelijkheid van welslagen te onderzoeken van het plan dat voor de economische opheffing van Suriname van groote beteekenis kan blijken.

Slaagt de proef, waarmede ten minste anderhalf jaar gemoeid is, dan staat reeds bij voorbaat vast, dat er in Nederland lichamen bereid zijn om den opzet van een groote onderneming in welwillende overweging te nemen. De cassave, die goed gedijt in Suriname, vindt vooral toepassing en wel op steeds grootere schaal in de chemische industrie en heeft daarvoor een belangrijk deel de maïs verdrongen.

Uit tapioca wordt o.m. de gom voor postzegels bereid. Ze vindt aanwending in de lakindustrie, en aanmaak van antiseptische middelen enz. enz. (Zie het uitvoerige verslag in de Nieuwe Rott. Crt. van 24 Aug. 1928, Ochtenblad B.).

Blijkens een door den heer Junker ingezonden artikel over „Cassavecultuur in Suriname" (Nieuwe Rott. Court. van 30 Mei 1929, Ochtendblad A) worden, na een nader ingesteld onderzoek door den heer Kasteleijn, thans de mogelijkheden van een slagen van cassavecultuur in Suriname in twijfel getrokken. De heer Kasteleijn verklaart nu, dat, wat de opbrengst van cassave per eenheid van oppervlakte aangaat, Suriname niet met Java kan concurreeren, waar soorten voorkomen met een productie van 800 picol per bouw, hetgeen neerkomt op ongeveer 30.000 K.G. per akker.

(Wordt vervolgd).

De Leider van het Informatiebureau van de Vereeniging „Oost en West",

H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

Van Week tot Week.

Dinsdag 2 tot Zondag 7 Juli..

De Gouverneur-Generaal weder op reis. Blijkens een Aneta-telegram d.d. Batavia 1 Juli heeft de Gouverneur-Generaal het voornemen tegen het einde van Augustus een reis te ondernemen naar Zuid-Sumatra, teneinde een bezoek te brengen aan de Lampongs, Palembang en Benkoelen.

Kon. Militaire Academie. De volgende cadetten-sergeant zijn geslaagd voor den rang van tweeden luitenant:

Infanterie Ned.-Indisch leger: jhr. J. J. Alting von Geusau, V. J. E. M. van Arcken, H. Cramer, G. den Daas, E. van Dongen, J. A. Froeling, M. L. van Ham, O. A. A. Kesselring, C. A. Martens, F. Steinhorst, J. H. Strijbosch, P. van Voornveld;

Cavalerie Ned.-Indisch leger: S. de Boer, C. W. de Jongh, Raden Trenggono;

Artillerie Ned.-Indisch leger: D. A. N. Margadant, A. F. Wasch;

Genie Ned.-Indisch leger: F. C. Kruyt, A. A. F. Maurenbrecher.

Chineesche koelies gearresteerd. Medan, 3 Juli (Aneta).[1] De Sumatra Post bericht, dat ook op de onderneming Tandem, die gelegen is naast de onderneming Tandem Hilir, waar eenige weken geleden een communistische organisatie ontdekt is, welke ten doel had, in het geheim verzet te verwekken op de ondernemingen om vervolgens moorden te kunnen plegen op de blanke leiders, thans Chineesche koelies gearresteerd zijn. Deze koelies staan onder verdenking van deelneming aan het complot op Tandem Milir, dat reeds aanleiding gaf tot een vechtpartij. In totaal zijn thans reeds in verband met deze verzetsaffaire 29 personen gearresteerd, die voor het grootste deel bekend hebben. De veldpolitie patrouilleert thans voortdurend in de omgeving van de beide ondernemingen.

Oostkust van Sumatra-Instituut. De N.R.Ct. van 5 Juli, Ochtendbl. D, geeft een kort overzicht van gehouden voordrachten enz. ter gelegenheid van de jaarvergadering van het Oostkust van Sumatra-Instituut te Amsterdam.

Een nieuwe Ind. specialiteit in de Tweede Kamer. De heer C. J. van Kempen, oud-gouverneur van de Oostkust van Sumatra, is door den Vrijheidsbond verkozen als lid van de Tweede Kamer.

De les van Curaçao. Aneta seint uit Bandoeng:

Het orgaan van de Ned.-Indische Officiersvereeniging bevat een artikel over den overval op Curaçao, waarvan het slot luidt: „Wij moeten achteraf pogen, ons los te maken van de onaangename gedachte, dat wij in ons nationale gevoelen getroffen zijn. Wij moeten dankbaar zijn in deze tijden van verblinde zucht naar ontwapening, dat de overval op Curaçao ons volk opnieuw helder heeft getoond, welke verplichtingen wij dragen tegenover onszelven en tegenover onze positie in de wereld. Alles is goed afgeloopen. Er is geen schade, maar wel schande over ons gekomen. Moge de trouwe plichtsbetrachting, welke drie slachtoffers heeft geëischt, worden goedgemaakt door de erkenning, dat men geen koloniën kan bezitten zonder zich op deugdelijke wijze het bezit daarvan te verzekeren".

Het nieuwe eiland weer verdwenen. Batavia, 4 Juli (Aneta). Het tijdens de uitbarsting van den Krakatau in Januari j.l. ontstane vulcanische eiland genaamd Anak Krakatau dat 38 meter hoog boven den zeespiegel uitstak en 275 meter lang was, is vanmorgen plotseling in zee verdwenen. Het eiland bestond uit los vulcaanzand, grind en vulcanische uitwerpselen, en het heeft geen weerstand kunnen bieden aan de krachtige branding, die op de kust stond. Er hadden reeds eerder afstortingen plaats gehad. Gisteren werd waargenomen, dat het eiland nog slechts een meter boven den zeespiegel uitrees en vanmorgen werd het door de golven overspoeld.

Nieuwe gevallen van pest te Bandoeng. Aneta meldt d.d. Bandoeng, 6 Juli. Een gisteren overleden Chineesch meisje heeft volgens mededeeling van het Instituut Pasteur, dat het doodsgeval onderzocht heeft, geleden aan bubonenpest, welke positief werd geconstateerd. Bij een onderzoek van den gezondheidsdienst in het huis van dit meisje werden doode ratten aangetroffen. Ook in het huis, achter dit perceel gelegen, werden rattenlijken aangetroffen. De huizen liggen in dezelfde buurt, nabij Pasar Baroe, waar de eerder gemelde pestgevallen zich hebben voorgedaan.

Ook een inlander is aan pest overleden.

Van Curaçao terug. Blijkens mededeeling van het Departement van Defensie zal Hr. Ms. torpedobootjager Kortenaer Maandag 8 Juli uit West-Indië naar Nederland terugkeeren, nu door de aanwezigheid van Hr. Ms. pantserschip Hertog Hendrik het aldaar blijven van eerstgenoemden bodem niet meer noodig wordt geacht.

Hoogere examens. Universiteit Leiden. Taalk. candid.-ex. Indologie de heeren P. C. Smit, M. van Oordt, W. J. Caton. — Econ.-candid.-ex. Indologie de heer J. C. van Leur. — Candid.-ex. Indisch recht de heeren L. S. Sie en A. de Man. — Econ-doctor.-ex. Indologie de heer J. S. Th. Poutsma.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Candidaats-ex. Koloniale landbouw de heeren J. A. Maas, D. van Schreven en G. P. J. de Vries.

Nederlandsche Handelshoogeschool Rotterdam. Bevorderd tot doctor in de handelswetenschap de heer J. C. W. Cramer, op proefschrift: Het volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië.

Onderzoek naar het gebeurde op Curaçao. Den 19en dezer vertrekken naar Curaçao de heeren A. Hoorweg, oud-Hoofd van de Algemeene Politie in Ned.-Indië en A. H. Bennewitz, oud-Kolonel van het Ned.-Indische Leger, oud-Militair Commandant van Atjeh (aan wie toegevoegd wordt de Inspecteur 1e klasse der Haagsche Politie W. A. Rieken) ten einde ter beschikking van den Gouverneur te worden gesteld voor een administratief-technisch onderzoek naar het optreden van de militaire en politioneele autoriteiten op Curaçao tijdens den overval van de vorige maand en aangaande de functionneering van den inlichtingendienst over dat incident.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

De Tweede Djocdjasche Jaarmarkt.
Afd. Weefkunst en Vlechtwerk.

In het voorlaatste „Koloniaal Weekblad" schreven wij, dadelijk na ontvangst van het door Gouverneur *J. E. Jasper* met van zooveel warme belangstelling getuigende deskundigheid opgestelde „Verslag" dezer tweede Jaarmarkt te Djocdja, over hetgeen daar op batikgebied te bewonderen viel, met de belofte de andere takken van Indonesische kunstnijverheid, welke er in besproken worden, te doen volgen. Intusschen bereikte ons uit Indië het bericht, dat de heer Jasper in October a.s. naar Europa zal komen. Wij meenden, dat dan zijn verloftijd zou zijn aangebroken en verheugden er ons reeds op dus weldra mondeling meer bijzonderheden omtrent Ind. kunstarbeid en zijne plannen dienaangaande, ook met het oog op de Parijsche Tentoonstelling in 1931, te mogen vernemen, doch met de laatste mail kwam de ontstellende tijding, dat deze, zoowel door de Europeesche, als de Inheemsche bevolking aldaar, zoo zeer gewaardeerde Gouverneur, die slechts één jaar — tot aller tevredenheid — die hooge post heeft bekleed, van hooger hand de wenk heeft gekregen: na ommekomst van dien buitenlandschen verloftermijn, zijn ontslag aan te vragen, om aan jongeren kans van promotie te geven!

Wij vreezen daarom, dat dit Jaarmarktverslag ook een „Zwanezang" van den heer Jasper zal zijn op dat gebied, hetgeen wij ten zeerste moeten betreuren, in het belang der goede zaak, die wij voorstaan. Wij kennen hem echter als iemand, die hetgeen hij voor Indië in den zin heeft, de idealen, die hij zich gesteld heeft, ook langs niet ambtelijken weg zal weten te verwezenlijken, althans daaraan zijn beste gaven zal blijven wijden. Voor krachtige naturen geldt het spreekwoord: tegenslag staalt!

Dat er nog altijd veel nieuws, ook wat de Indonesische kunstvlijt betreft, zelfs voor den heer Jasper, te ontdekken valt, bewijst de aanhef van hoofdstuk II uit bovengenoemd verslag, betreffende de weefkunst:

„Uit een in de afdeeling weefsels ondergebrachte interessante inzending blijkt voor het eerst het bestaan van de Blorasche Weverij-Vereeniging, onder presidium staand van den Patih van Blora.

„Blijkbaar bepaalt zij zich voorloopig tot de vervaardiging van doeken met streep-patronen, soms doorweven met enkele zilverlijntjes, waardoor *dringins* ontstaan, voornamelijk in Midden-Java in gebruik als buikbanden. In de combinatie der kleuren is zij, zooals de kleine collectie duidelijk aangeeft, gelukkig geweest; hoe eenvoudig de door haar geëxposeerde doeken zijn, toch zien zij er praktisch-bruikbaar en fraai uit.

„Wel merkwaardig is, dat zelfs in het binnenland van het afgelegen regentschap Goeningkidoel het weven van *dringin* nog als huisvlijt beoefend wordt; uit dit regentschap is voor de tentoonstelling een kleine bezienswaardige collectie van dergelijke weefsels ingezonden."

Een gelukkig verschijnsel mag 't zeker genoemd worden, dat juist de Inlandsche Hoofden meer en meer belang gaan stellen in het doen herleven en bevorderen der inheemsche kunstnijverheid, zooals het verslag ook verder vermeldt:

„Pemalang, waar de Regent er naar streeft, om de in verval geraakte weefnijverheid te bevorderen, is uitgekomen met een honderdtal doeken in verschillende dessins.

„Hadji Soleiman van Pekalongan, werkend met zes moderne handweefstoelen, en trachtend de textielnijverheid meer in het groot te beoefenen, heeft ook nu weer vrij goede artikelen van massaproductie ingezonden."

Dit zullen helaas wel badhanddoeken en dergelijke zijn, die hoe nuttig ook, met kunstvaardigheid niets te maken hebben, terwijl ze helaas de velerlei mooie *slendangs* verdringen gaan, als smaak en waardeering daarvoor verminderen.

„De over het algemeen sobere kleuren van de collecties *loeriks*, welke in den westelijken hoek van de ruime loods uitgestald en van verschillende deelen van Java afkomstig zijn, worden vrij scherp afgegrensd door de uit den *kraton* van Soerakarta ingezonden Britsch-Indische *tjindé's* met forsche stermotieven op warmrood fond. En hiermede begint dan de uitgebreide verzameling luxe-weefsels, a. d. z. de met goud- en zilverdraad doorweven doeken *(songkèt* en *polos)* uit de Javaansche hoven en uit de *kaboepatèns* van regenten."

Ook waren er ten toon gesteld:

„Fonkelnieuwe, schitterende zijden *ikats* van Bali, geïkatte doeken uit Donggala, welke op de kleurige *pilitotas* van Gorontalo gelijken, roode katoenen ikatdoeken van *Noesa Penide* (Bali) en de in stemmige tinten uitgevoerde weefsels van *Tenganan* (Bali), waarvan de groote sterpatronen, zoowel op de schering, als op den inslag uitgespaard zijn. [1])

„De kleine Soenda-eilanden en de Molukken zijn ditmaal sterk vertegenwoordigd: een verzameling goede doeken, uit Soemba ingezonden door den heer Lambooij, ikatweefsels uit Flores, Timor en Roti en interessante doeken uit het kleine Moluksche eiland Kisar, opvallend door hun vuurroode kleurbanen en hun strooken met uitgespaarde combinaties van sleutelfiguren.

„In den Oostelijken hoek der loods overheerscht de bruinroode kleur van de Bataksche *ragi's*, waaronder zich een fraai exemplaar van een oude Tobasche *ragidoep* (d.i. „levend patroon") bevindt.

„Vermeldenswaard zijn ook nog: de in de schering geïkatte kasang-weefsels uit Tjidjoelang en Boemiajoe, het kralenwerk van Kota gedé, het borduurwerk van Atjeh en de Gajolanden, het kantwerk van de Witte-Kruis Kolonie te Salatiga."

Wat het *Vlechtwerk* betreft, lezen wij in het verslag:

„De vlechtwerk-uitstalling maakt in haar geheel een rijkeren indruk dan die der vorige jaarmarkt, waartoe vooral wordt bijgedragen door het feit, dat ditmaal de inzendingen van luxe vlechtwerk belangrijker zijn.

„De *Poeloe-Toedjoehsche* matten, met haar ingewikkelde patronen, steenroode reepen en glinsterende zilverlinten, bevatten in opzet en afwerking de verfijningen, waardoor deze producten van huisvlijt, hoewel het hiervoor gebezigde materiaal van pandanbladeren goedkoop is, artistieke waarde verkrijgen en als wandversiering mooi voldoen.

„Ook de kleurige *pandan*-matten van *Bawean* en de *mèndong*-matten uit het *Bagelèn*-gebied vinden vrij gemakkelijk koopers op de jaarmarkt.

„Die van *Marabahan* (afdeeling Bandjarmasin) zijn van groen, rood en geel gekleurde *poeroen*-biezen gevlochten; de buitengewone breedte van deze matten duidt er op, dat de vlechtsters van zeer lange biezen gebruik hebben gemaakt.

„Houdt men blijkbaar aan Borneo's Zuidkust van een opmerkelijke combinatie van felle kleuren, [2]) in het binnenland kiest de bevolking soberder tinten, en zoo zijn er ditmaal enkele Dajaksche rotanmatten uit *Moeara Teweh* (afdeeling Doesoenlanden), waarvan de fraaie geometrische patronen slechts in zwart zijn uitgevoerd.

„Motieven in zwart en natuurkleur treft men ook aan op de wanden en deksels van het bamboezen mandenwerk uit Midden-Java.

„Beter verzorgd zijn de *pênginangs* (sirihdoozen), *kèbêns* (manden) en *gêgandègs* (tasschen) uit Oost-Lombok, welke van vuurroode, gele en zwarte, en glimmende bamboereepen samengesteld zijn, waarvan tal van mooie exemplaren zijn ingezonden.

„Een geheel andere vlechtversiering ontstaat bij het z.g. open vlechten d.w.z. het bij het vlechten uitsparen van à-jour-motieven *(trawangan)*. Gewoonlijk gebruikt men hiervoor ongekleurde *pandan*reepen. Men vlecht de schering en inslag dus niet door, maar buigt ze op bepaalde plaatsen om tot randen van de figuren, welke men open wil houden. Het is een merkwaardige, kunstige techniek, welke kenmerkend voor Sumatra is en haar grootste ontwikkelingshoogte bereikt heeft in Tapanoeli en op Sumatra's Oostkust.

„Slechts enkele *trawangan*-matten met breede randen, waarin à-jour-motieven voorkomen, zijn ingezonden uit Assahan.

„Soms wordt deze trawangan-techniek gecombineerd met patroonvorming; in enkele streken

---

1) Prachtexemplaren daarvan zijn thans ook in het „Palais des Beaux Arts" te Brussel tentoongesteld onder de collectie Moojen. — Red.

2) Helaas door gebruik van goedkoope, leelijke aniline-verfstoffen, die spoedig verschieten! — Red.

laatst men tusschen het vlak met à-jour-motieven en de matvoering een laag bladgoud of bladkoper, om de uitgespaarde figuren beter te doen uitkomen; anders omboordt men een mat met kleurig goed of versiert men het voorwerp met kralenrijgsel of gouddraad-borduursel.

„Dergelijke luxe-matten, vroeger dienend tot zitplaats voor hooge gasten, tevens om den welstand van den gastheer te demonstreeren, worden tegenwoordig nog maar weinig gemaakt.

„Ook spijsdeksels *(toetoep sadji)* worden met zekere voorliefde vermooid; zij zijn dan bestemd tot versiering van de tafel, waarop spijzen voor een feestmaal gereedgehouden worden, tot versiering soms ook van de presenteerbladen, waarop lekkernijen aan vrienden ten geschenke worden gezonden.

„Zulke spijsdeksels, van breede *gêbang*-palmbladreepen samengesteld en versierd met kralenrijgsel en applicatiewerk van uitgeknipte stukjes mica en blaniool, zijn ingezonden uit *Kotawaringin* (afdeeling *Koeala Kapoeas)* en *Landak* (afdeeling *Pontianak)*.

„Balische nijveren zijn ditmaal eveneens met spijsdeksels voor den dag gekomen; deze zijn uit vrij grof bamboe-vlechtsel vervaardigd, hebben den bollen hoedvorm en vertoonen aan de buitenzijde schilderingen van figuren in de bekende waterverfkleuren, welke ook gebruikt worden bij het beschilderen van gordijnen.

„Uit *Paloe* zijn ronde, van gekleurde biezen gevlochten tabakskokers gezonden, aan bodem en deksel waarvan het vlechtsel stekels bevat, welke door toepassing van een bijzondere vlechttechniek zijn ontstaan.

„Ook de van lichtgele lontarbladreepen vervaardigde doozen uit Timor, waarop de eigenaardige drierichtingsvlechtmethode of *anjaman gila* is toegepast, — sommige voorwerpen zijn met supplementair tusschengestoken gekleurde reepen versierd —, de volgens de omslingeringsvlechtmethode ringsgewijze opgebouwde *bakoe bodo's* uit Zuid-Celebes en de biezen taschjes uit de Padangsche Bovenlanden met hun aardige patronen in rood en zwart."

Wel een bijzonder groote collectie vlechtwerk was op deze jaarmarkt uit de buitengewesten aanwezig, een bewijs dus, dat deze bewonderenswaardige volkskunst nog op bijna alle eilanden van den Archipel bedreven wordt.

Hoe loonend zou 't zijn, dit werk, dat niet machinaal na te maken is, daar ginds op deskundige wijze te bevorderen! Ook voor Europeesch gebruik zou het in allerlei vorm op menig gebied bizonder dienstig kunnen zijn en als te waardeeren typische kleinkunst aftrek vinden.

In de Toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, zijn de meeste soorten er van te bewonderen, en wat meer zegt: voor geringen prijs te koop.

Welk een prachtig vlechtwerk in den vorm van matten en tasschen in allerlei afmeting, diep-warm donkerrood met zwart gekleurd, lagen er onlangs voor het uitstalraam!

Dezer dagen werd wederom een nieuwe bezending handtasschen uit de Padangsche Bovenlanden ontvangen.

Lezers gaat ze zien, dan schaft gij er u stellig één of meerdere, aan, hetzij voor U zelf of als welkom geschenk voor anderen.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Wat Ned.-Indië beteekent.

De totale tonnage der schepen, die in 1928 door het *Suez-kanaal* voeren, bedraagt 32 millioen ton; ongeveer 3 millioen meer dan in 1927. Het aantal passagiers was geringer, vanwege het kleiner aantal troepen, dat naar en van China vervoerd werd. De Britsche vlag is nog steeds nummer één met 56.8 procent van het totaal. Daarna komen in volgorde der percentages *Nederland*, Duitschland, Frankrijk en Italië. De verhoogde tonnage is o.m. te danken aan de expansie van de koopkracht van het Oosten. Nederland volgt dus vlak op Groot-Brittannië, en bezet *in het wereldvervoer door het Suez-kanaal de tweede plaats*. Als men bedenkt, dat het Suez-kanaal thans als voorheen *de poort naar het Oosten is*, waardoor een geweldig verkeer plaats vindt, verkrijgt men een denkbeeld van dit feit. Een beteekenis — zoo merkt *De Loc.* (28/5) hierbij op — die vergroot wordt door de omstandigheid, dat dit Nederlandsche aandeel *geheel te danken is aan Ned.-Indië!* Indië geeft aan Nederland's handel en scheepvaart deze positie; *zonder Indië zou zij verdwijnen.*

De Loc. schrijft voorts over „Het Verre Oosten" (29/5, blz. 51) en geeft een „Economisch supplement" (1/6, blz. 51).

Indische Herinneringen.

In *De Loc.* (27/5, blz. 1 en 3) en de *Deli Crt.* (6/6) vervolgt *prof. mr. A. S. Oppenheim*, oud-lid van den Volksraad, zijn „Indische Herinneringen". De ontwikkeling van den modernen Staat is in *Nederland* geschiedenis, in *Indië* realiteit. Vandaar — volgens den schrijver — *in Indië grootere belangstelling in staatkundige aangelegenheden.* In *Ned.-Indië* heerscht, wat men in voldragen Staten mist, een algemeene belangstelling in vragen, den *Staat* en de *Staatkunde* rakend. Als de Gouv.-Generaal of andere hoogere autoriteiten, als vooraanstaande Inlanders of Hollanders, in het openbaar spreken, vormen zulke *speeches* de eerstkomende dagen het onderwerp van gesprek van alle ontwikkelden; op recepties, op diners, op clubs worden er aanmerkingen op gemaakt of worden zij verdedigd. Iedereen doet alsof hij de histoire intime van die speech kent en iemand, die er niets van zou afweten, zou men voor een soort analphabeet aanzien. Toen schr. pas te Batavia aankwam, was daar juist een nieuw gebruik ontstaan in de kringen van de Regeering en van den Handel. Door een gelukkige samenwerking van den Vice-president van den Raad van Indië en den president van de Javasche Bank kwamen eens per maand op een Zaterdagavond de voorname ambtenaren en de vertegenwoordigers van de groote handelslic[illegible] n ten halfnegen in de sociëteit „De Harmonie" [illegible]n. Men zag er de leden van den R. v. I., de Directeuren van de Departementen, den Vice-admiraal en den Legercommandant, den President en den Procureur-generaal van het Hooggerechtshof, den Gouverneur van West-Java enz. eenerzijds, de Directeuren van de groote Banken, scheepvaartmaatschappijen, mijnbouwondernemingen enz. anderzijds. Schr. heeft het groote voorrecht gehad deze bijeenkomsten twee jaar lang geregeld te mogen bijwonen. Men zei er elkaar dikwijls zeer onomwonden de waarheid, er heerschte altijd een uitnemende stemming en er lekte van de conversatie nooit iets naar buiten uit. *De gesprekken* liepen bijna altijd over *de politieke vragen van den dag:* over wettelijke maatregelen, die voorgesteld of in voorbereiding waren, over de jongste discussies in den Volksraad, over een speech, die in Nederland of in Indië over een Indisch vraagstuk was gehouden, of over een publicatie, Indië rakend, die pas was verschenen. Kan men zich — vraagt de schr. ten slotte — in Nederland zulke maandelijksche, altijd druk bezochte, altijd geanimeerde bijeenkomsten denken, waar mannen van totaal verschillende levensopvatting en van geheel uiteenloopende posities vrijuit van gedachten wisselen over het welzijn van den Staat? Een staat, die nog in zijn groei is, die nog „onder voogdij" staat en waar nog heel wat staatkundig werk verricht moet worden, heeft veel voor op een, waar alles reeds geregeld is. Zij, die daar in den Indischen Oceaan dezen groei meemaken en meeleven, beleven meer dan zij, die in Holland wonen.

Bedenkelijke belangstelling.

In tegenstelling met Prof. Oppenheim's oordeel over de *„Inlandsche politieke belangstelling"* („Kol. Weekblad" 27/6), is de *Java-Bode* (31/5) van inzicht, dat de Inlandsche politieke belangstelling zeker niet zoo schoon en onschuldig is als prof. Oppenheim zijn lezers wil doen gelooven. Prof. O. vergeet welken *funesten invloed* die „hartstochtelijke belangstelling" *op de niet wetende volksmassa* kan hebben. Als waarschuwend voorbeeld staat het P.N.I.-*congres* te Weltevreden. Andere getuigenissen vindt men in de uitingen der Inlandsche pers en in het bekende tijdschrift *„Timboel"*, waarin zelfs *met Rusland gedreigd* wordt. In een pleidooi voor *een inheemsche militie* leest men: „Wil men *niet*, wordt ons beroep op vertrouwen teleurgesteld, niet *ons* zal het schaden! Ziet men *liever* de ontwikkeling van een West-Europeesch blank front, — nu, voor *dat* geval hebben wij de millioenen van het Oosten, en...... Rusland achter ons. Met reeds enkele vrije Oostersche Staten als China en Japan, die militair op den duur het Westen kunnen overtreffen. Doch ons moreel besef brengt met zich, dat we deze wereldkatastrophe zouden vermeden willen zien, liever non violence willen betrachten, zij het ook in [illegible] m van een gewapenden vrede."

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (1/6 „Western influence", oorzaken van onrust, *dr. Schrieke;* 29 en 31/5 „De Vaderlandsche club" te Soerabaja; 4/6 „Middendorperlijke Wetenschap"), het *Bat. Nwsbl.* (3/6 „Over vertrouwen", *P. E. B.;* „Middendorp") en de *Deli Crt.* (4/6 „De P.E.B.", *maj. Rhemrev*).

Revolutionnair nationalisme.

Voor de zuiver communistische propaganda bleek het Indische volk weinig toegankelijk. De opzetting en opruiing tegen het Nederlandsche gezag evenwel ging er, vooral ter Sumatra's Westkust, vlot in. De relletjes, die het karakter aannamen van een opstand in klein formaat, werden onderdrukt en sindsdien heeft *de communistische propaganda* als zoodanig ook vrijwel afgedaan. Maar de aangegeven *methode* is in de herinnering blijven hangen en wordt in de praktijk geleidelijk aan weer toegepast, alleen: thans met een andere doelstelling. Het is — zegt *De Sum. Post* (4/6) — de doelstelling van *dat deel van het nationalisme*, dat men met *„revolutionnair nationalisme"* zou kunnen betitelen, dat geen geleidelijkheid wenscht en geen samenwerking, dat niet wil redeneeren, maar alleen iets *doen*. Dat namelijk heil ziet in een zoo spoedig mogelijke bevrijding van het volk, waaronder dan wordt verstaan bevrijding van het Nederlandsche bestuur en gezag. Waarbij natuurlijk altijd de mogelijkheid blijft bestaan van...... aangeboden diensten van andere zijde. Er is dus wijziging in doelstelling, maar niet in methode en hulpmiddelen. Een van die hulpmiddelen is ter *Sumatra's Oostkust* natuurlijk: het opzetten van de *arbeidersbevolking* tegen de ondernemingen, dus *ontwrichting van het economisch leven en van de maatschappelijke orde.* Ook vrije Javanen, dus niet onder poenale sanctie werkende, worden in de beweging betrokken. De bedoeling van het „revolutionnair nationalisme" wordt steeds duidelijker, en het demonstreert zich zoowel op Java als in de Buitengewesten. *De leiders der beweging begaan evenwel een groote fout.* Wanneer men geleidelijkheid als ongewenscht verwerpt, verwerpt men ook de geleidelijke economische sterkmaking van het volk. Wanneer men dan aanstuurt op een zeer

spoedige, een desnoods gewelddadige wijziging van de situatie, waarbij men zich wellicht voorstelt zelf het heft in handen te nemen, zal men — gesteld nu eens, dat het zou lukken, wat natuurlijk niet het geval zal zijn — voor *een afgrond van ellende* komen te staan. Want de constellatie in economischen zin is hier zoo, dat verbreking van het evenwicht en stopzetting van den normalen gang van zaken, onmiddellijk terug moet werken op millioenen en millioenen Inlanders, wier bestaan eenmaal is ingesteld op *de combinatie: Westersch ondernemen — Oosterschen arbeid.* Maar het schijnt, dat men zich daarover niet de minste zorg maakt. Deze inzichtsfout is ook de zwakheid der beweging.

Dr. M. Goenawan Mangoenkoesoemo †.

De Sum. Post (7/6, 2de bl.) bericht het overlijden te *Semarang* op 39-j. leeftijd van *dr. M. Goenawan Mangoenkoesoemo*, gouv. arts 1ste kl., verbonden aan de C. B. Z. te Semarang. Dr. Goenawan had grondleggend werk te doen; hij pakte het aan met veel liefde daarvoor en met groote energie. Belangrijke gegevens verzamelde hij o.m. uit een onderzoek naar het voorkomen van tuberculose bij schoolkinderen en uit een onderzoek bij de polikliniekpatiënten van de C. B. Z. en *Mardi Waloejo*. Zijn wetenschappelijke zin leidde hem tot een diepgaande studie van bloedverschijnselen van t.b.c.-patiënten, een studie waarvan hij zelf veel verwachtte en velen van zijn collega's met hem. De overledene was een broer van dr. Tjipto (op Banda geïnterneerd) en van Mas Boediardjo Mangoenkoesoemo, een zeer gezien gouv. Indisch arts te Wonosobo.

De Loc. wijdt een woord aan de nagedachtenis

van „Prof. mr. Carpentier Alting" (27/5, blz. 3, *prof. mr. Ph. Kleintjes*) en van „K. Wijbrands" (28/5, blz. 19 en 1/6, blz. 41).

Java en de oerbeschaving.

De Loc. (22 t/m 27/5) geeft een kort verslag van „Het wetenschappelijk congres te *Bandoeng*". De Aneta-vertegenwoordiger op het congres had een interview met *prof. Elliott Smith (De Sum. Post* (8/6). Prof. Smith verklaarde *Java* bijzonder belangrijk te achten, aangezien het vermoedelijk *het knooppunt* is werwaarts zich *de oerbeschaving* verplaatste, o.a. blijkend uit overblijfselen van de *Hindoe-cultuur*, zooals den Boroboedoer, doch evenzeer uit andere merkwaardige overblijfselen: *Oelarnaga*, frappant gelijkend op de door Spr. in *Egypte* gevonden dertig eeuwen oude voorwerpen; de wijze van *voorspelling van de toekomst* in verschillende streken van den Archipel, overeenkomend met de oud-Babylonische methode, hetgeen niet verklaard kan worden zonder de conclusie, dat er een *prae-historisch contact* moet hebben bestaan. Ook in ander opzicht is Java belangwekkend, aangezien sedert de ontdekking van den *Pithecanthropos* door prof Dubois hier vrij stelselmatige prae-historische en anthropologische studie heeft plaats gevonden, welke gelukkigerwijze thans sterk toeneemt. Prof. Smith zal daarom met dr. Van Stein Callenfels een tournee maken, ten einde de werkzaamheden uit den allerlaatsten tijd te beschouwen. Hij betreurt het, dat het hem niet mogelijk is hier een half jaar te vertoeven, aangezien Indië ook de woonplaats is van het zoogenaamd spookdier (Latijn: *Tarsius*) hetwelk, boven de aapdieren staande, valt aan te merken als het belangrijkste voorbeeld van den ontwikkelingsgang in de dierenwereld, en verband houdend met de kwestie van de aapachtige prae-historische wezens. Prof. Smith had zeer gevarieerde indrukken van Indië, doch voornamelijk had hem getroffen het respecteeren door de Hollanders van *de inheemsche adat*, hetgeen een rustigen ontwikkelingsgang veroorzaakte. Bovendien was opvallend *hoe rustig de bevolking van Ned.-Indië is, in vergelijking met andere Oostersche landen*. Prof. Smith trof op de volkenkundige tentoonstelling te Weltevreden het frappant bewijs, dat *Mexico* ongeveer 13 eeuwen geleden belangrijke invloeden van Oostersche cultuur onderging. Aldus zijn in Ned.-Indië talrijke studie-objecten, weshalve prof. Smith zich er over verheugde persoonlijk Ned.-Indische deskundigen te hebben ontmoet, zoodat verder geregeld contact mogelijk is.

De Loc. bepleit behoud van „Monumenten", (30/5, blz. 3) en vertelt van „Java's Oudheid" (21, blz. 1 en 30/5, blz. 1 en 4, *Dr. W. F. Stutterheim)*, het *Bat. Nwsbl.* van „Inlandsche Dans en Muziek" (29 en 30/5 en 1/6, 3de bl. *J. S.* en *A. Brands Buys)* en van „Toonkunst in Indië" (29/3, 3de bl.).

Een zelfstandig Staatsspoorbedrijf in Ned.-Indië.

Het *Bat. Nwsbl.* (29 en 30/5) bespreekt een brochure onder dezen titel van den heer *ir. W. F. Staargaard*, hoofdinspecteur der Staatsspoor- en tramwegen, omtrent den z.i. meest gewenschten vorm van het Staatsspoorbedrijf in Indië. De heer S. denkt zich o.m. een rechtspersoonlijkheid bezittende vennootschap van koophandel met een stamkapitaal gelijk aan de boekwaarde der gezamenlijke Staatsspoorwegen, d.i. *f* 530 millioen, aan welke vennootschap, aan te duiden als Staatsspoor-Mij. in Ned.-Indië (S. S. M.) zou worden opgedragen het beheer en de exploitatie van alle *Landsspoorwegen* (waaronder thans ook de *tramwegen* vallen) plus de *autodiensten*. Voor het bedrag van *f* 530 millioen zouden gewone aandeelen worden uitgegeven, alle uit te reiken door het Gouvernement voor den inbreng van het beheersobject. Verder zou de S. S. M. preferente aandeelen kunnen uitgeven tot een bedrag van 10 pCt. van het totaal bedrag der gewone aandeelen, welke op de gewone wijze verhandelbaar zouden zijn, terwijl de gewone aandeelen onvervreemdbaar zouden zijn. Bij deze constructie zouden de spoorwegen eigendom van het Land blijven. De S. S. M. zou niet aansprakelijk zijn voor verbintenissen van het Land vallende buiten het spoorbedrijf. Een voorstel om de S.S. te vervormen tot *een rechtspersoon met eigen vermogen* is reeds vroeger, einde 1914, ingediend door den heer Wenckebach, Dir. van G. B.; het leidde tot geen resultaat. Na den oorlog is in allerlei landen de behoefte gevoeld om tot ingrijpende maatregelen op spoorweggebied over te gaan. Vooral aan de Duitsche regeling heeft de heer Staargaard zijn denkbeelden vastgeknoopt. Het *Bat. Nwsbl.* maakt enkele kantteekeningen, opdat nog aan vele punten nadere aandacht worde geschonken.

De Sum. Post (3/6) meldt dat de volledige commissie van Bijstand S. S. te Bandoeng vergaderde en *de brochure-Staargaard* besprak. De commissie kon zich, op een uitzondering na, zeer wel met de grondgedachte van ir. Staargaard's betoog vereenigen. Een nader onderzoek en de verdere uitwerking van details moet, wanneer de Regeering instemt met het plan van ir. Staargaard, aan een commissie worden opgedragen. De Commissie van Bijstand bezocht de nieuwe S. S.-magazijnen te Tjikoedapateuh en was getroffen door de schitterende inrichting en het uitstekend beheer.

Ten slotte vestigen wij de aandacht op *De Loc.* (27/5, blz. 4 „Kinderwetgeving", d.d. 1/10 1927 ingevoerd, *mr. H. A. Flothuis;* 29/5, blz. 33 en 30/5, blz. 6 en 19 „Een vraag van Doelmatige Organisatie", *Mr. dr. B. J. F. Steinmetz;* 30/5, blz. 3 „Levend Indië en het Plein", *Ant. L.)*, het *Bat. Nwsbl.* (1/6 „Nieuw Departement"), de *Deli Crt.* (4 en 5/6 „Kolonisatie-politiek", *Gouverneur Van Sandick)* en *De Sum. Post* (4/6 „Kolonisatie op N.-Guinea"; 7/6 „De arbeiderskolonisatie"; 8/6, 3de bl. „De bestuursoverdracht te Kota Radja" van Gouverneur *Goedhart* op Resident *Philips)*.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De Indische „inwendige" aangelegenheden.

Aan de Vaderlandsche Kroniek in de *Indonesia Merdeka* van Mei ontleenen wij het volgende:

Naast de kwestie der „leiding" en „rijpheid", concentreerden de debatten (in de Tweede Kamer) zich vooral op die der „inwendige aangelegenheden van Ned.-Indië." Wat zeker niet te verwonderen is, daar de problemen waar het hier in het bizonder om gaat, zijn het „domeinbeginsel", op grond waarvan erfpachten zijn verleend en de „poenale sanctie", zonder welke volgens de voorstanders van dit instituut van slavenarbeid „andere dan rubberondernemingen niet in de buitengewesten zouden kunnen bestaan." Problemen dus, waarbij de belangen der Westersche kapitalisten bizonderlijk mee gemoeid zijn en waartegen de actie der Indonesische nationale beweging in den laatsten tijd juist gericht is.

Deze kwestie mag als bekend worden verondersteld. Art. 61 lid 2 der Hollandsche Grondwet bepaalt:

„Onverminderd het bepaalde in het eerste lid van dit artikel wordt de regeling van de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao overgelaten aan aldaar gevestigde organen, op de wijze bij de wet vast te stellen, tenzij bij de wet de bevoegdheid tot regeling van be-

paalde onderwerpen of voor bepaalde gevallen aan den Koning is voorbehouden."

En lid 1 van hetzelfde artikel zegt:

„De Staatsinrichting van Ned.-Indië, Suriname en Curaçao wordt door de wet vastgesteld; andere onderwerpen worden door de wet geregeld zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan. Behoudens bij de wet te bepalen uitzonderingen wordt op de wijze bij de wet te regelen, het vertegenwoordigend lichaam in het betrokken gebied gehoord."

Wat onder „inwendige aangelegenheden" moet worden verstaan, blijkt dus niet uit het boven geciteerde Grondwetsartikel. Welke die inwendige aangelegenheden zijn moet dus uit het begrip zelf worden afgeleid. Uit de recente Kamerdebatten hieromtrent is gebleken, dat er hier twee appreciaties tegenover elkaar staan. De opvatting van vele Kamerleden, die bevinden, dat de Regeering in Nederland „zich moet onthouden van maatregelen die onrust scheppen in de Europeesche cultures en dat de belangen dier Westersche kapitalisten niet veilig genoeg zijn in handen der regeering in Indonesia alleen, is deze, dat in art. 61 der Grondwet „een tegenstelling wordt gemaakt tusschen zuiver Indische aangelegenheden en aangelegenheden waarbij ook de belangen van anderen dan de ingezetenen van Ned.-Indië zijn betrokken: aangelegenheden van Rijksbelang; of, zooals de voorstanders bij voorkeur zeggen: „imperiale belangen". Hiertoe worden door deze voorstanders dan allerlei onderwerpen gebracht, b.v. de mijnwetregeling, de regeling der erfpachten en de poenale sanctie, omdat daarbij, behalve ingezetenen van Indonesia, de belangen der Westersche kapitalisten zijn betrokken.

Onder aandrang van deze satellieten van het Westersch kapitalisme is begrijpelijkerwijze de zwakke, onevenwichtige heer Koningsberger bezweken. Ook hij is plotseling bovenvermelde interpretatie toegedaan en volgens hem „is er geen denken aan dat Indië dit alles zal kunnen regelen zonder zich aan de meening van Holland hieromtrent te storen." Dat er een andere opvatting hieromtrent bestaat, welke o.i. de juiste is, n.l. dat men zich bij de interpretatie van het bewuste grondwetsartikel absoluut moet losmaken van de tegenstelling tusschen „inwendige" en „imperiale" aangelegenheden, die trouwens in het artikel zelf niet is opgenomen en dat men derhalve alles wat niet als specifiek Hollandsche of imperiale aangelegenheden aan te merken is, als „Indische aangelegenheden" in Indonesia zelf moet regelen, daarover bekommert de heer Koningsberger zich niet. Immers, hij ziet geen reden voor de instelling van een staatscommissie, welke deze kwestie nader zou kunnen bestudeeren en eventueel een definitie van „inwendige aangelegenheden" in art. 61 Gw. zou kunnen geven. De kennelijke bedoeling van den overheerscher inzake deze kwestie is duidelijk. Het zeer rekbare begrip „imperiale belangen" kan men met de eerstgenoemde interpretatie van art. 61 Gw. natuurlijk naar willekeur zoover uitbreiden dat per slot van rekening alle eenigszins gewichtige aangelegenheden — voor ons overheerscht volk gewichtig, wijl ze ook hare economische en sociale structuur raken — in Holland worden bedisseld, waarbij slechts rekening wordt gehouden met de belangen der Westersche kapitalisten, zonder eenige vrees of pressie of druk van de zijde der Indonesische nationale beweging.

Is dit feit voor de Indonesische coöperators nog niet overtuigend genoeg, om hen te bewijzen dat alle eventueele „Inlandsche meerderheden" in den Volksraad, het zitting nemen van een paar Indonesiërs in den „Raad van Nederlandsch-Indië" en al dergelijke officieele fraaiigheden meer niets en nog eens niets om het lijf hebben dan volksbedrog? De tijd zal ons, principieele non-coöperators, nog meer bewijzen in de hand werpen van de schaamtelooze hypocrisie van het Hollandsche kolonialisme.

„De Inlandsche meerderheid".

Timboel, algemeen periodiek voor Indonesië, van 15 Mei schrijft als volgt:

De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft het ontwerp De Graeff tot herstel van „de Inlandsche meerderheid" in den Volksraad, gelijk die oorspronkelijk voorzien was in de wet op de Indische Staatsregeling, aangenomen. Na het onderteekenen door H. M. de Koningin zal dit wijzigingsontwerp, dat eigenlijk een ontwerp van reparatie is, tot wet zijn verheven.

De Indische pers heeft, bijna geheel zonder con-

entaar, van de beslissing der Eerste Kamer melding gemaakt. Wonderlijk! Want bij de indiening van het ontwerp in den Volksraad stak in de Indische pers een waar onweer op, dat gansch de Europeesche samenleving in vuur en vlam zette. Onder leiding van den Directeur van de Javasche Bank en enkele leden van den Raad van Indië werd hier een actie op touw gezet die niet weinig van het verwekken van revolutie weg had, in zooverre ze er op gericht was Z. E. den Gouverneur-Generaal in zijn ontwerp dusdanig te treffen, dat aanblijven onmogelijk geworden ware. In den Volksraad stelde bijna het geheele Blank zich tegenover Bruin. Onder de Indonesiërs was de eenstemmigheid volkomen. Nadien werd de actie der opposanten van Indië naar Holland verplaatst. Maar vooraf kwam de groote Colijn hier de stemming peilen onder zijn Broeders in den Mammon en trachtte terloops zaken te doen met Z. E. den Gouverneur-Generaal. Als tegenhanger en tegenwicht van de (z.g.) Inlandsche meerderheid wilde hij de onttrooning van den Volksraad door overdracht zijner bevoegdheden aan nieuw in te stellen eilandenregeeringen afdwingen.

Bij zijn vertrek uit Indië gingen de blijde maren aangaande zijn te verwachten boek als een loopend vuur van toekomstige glorie door de Hollandsch-Indische pers en vooral beloofde men zich gouden kalveren van den invloed er van op de Hollandsche politiek. De ontnuchtering kwam spoedig. De brochure Colijn werd hier in de reactionaire pers wel van den eersten tot den laatsten letter uitgeslacht en geëxploiteerd. Maar ze maakte in Holland slechts een miniemen indruk. De critieken van Kleintjes en Snouck Hurgronje waren een gerechte afstraffing voor den „grooten" leider. Exit Colijn! Zij die nog aan een nieuwe koloniale toekomst voor dezen politicus geloofden, zullen uit het verloop dezer zaak beter hebben geleerd.

Alreeds de stemming in de Tweede Kamer der Staten-Generaal wees uit dat Colijn's invloed door de pers hier te lande sterk overschat was.

De hoop onzer koloniale reactionnairen richtte zich daarna echter op de beslissing der Eerste Kamer van de Staten-Generaal, waar Colijn zelf zitting in heeft. Het is anders geloopen dan ze dachten. Dat na Colijn, Prof. Mr. de Savornin Lohman, bij wijze van een soort schaduw van hem, ook al Indië bezocht heeft, en deze Hooggeleerde met behulp van zijn Utrechtsche relaties onder leiding van zijn collega Gerritson een hulpactie in Holland op touw zette, heeft niets uitgehaald.

Maar de Protestanten hier te lande hebben „profijt" van deze heele beweging! In de beide Kamers van de Staten-Generaal hebben hun geloofsgenooten, Anti-revolutionnairen en Christelijk-Historischen, een anti-Indonesisch blok helpen vormen. De zending kan daar nog jaren plezier van beleven, dat kunnen wij haar wel in vertrouwen op een briefje geven.

De Hollandsche Katholieken waren wijzer. Het was alsof de stem van wijlen Pastoor van Lith hun nog in de ooren klonk. Voor de Katholieke conservatieven hier te lande van „Soc. Leven en Streven", van „de Koerier", voor den suikervriend Bruineman, is het geval een goede leer. Deze politieke affaire leert trouwens dat de Hollanders in Indonesië heelemaal geen politieken weerklank vonden in de beide Kamers der Staten-Generaal.

Voor Z.E. de Graeff moet deze uitslag na bijna twee en een half jaar van strijd een groote voldoening zijn. Hoewel wij de reëele waarde van het ontwerp niet te hoog aanslaan, is deze *moreele* overwinning voor den Landvoogd een felicitatie waard. Immers, door hetgeen bij de indiening en bij de verdere behandeling voorviel, bleek dat een man die volhardt en karakter toont, méér vertrouwen wint, dan aan een weifelend beleid mogelijk is. Historische waarde heeft het geval door de overwinning van een landvoogd van goeden wille op de baatzuchtige elementen hier in het land.

In Indonesische kringen zal, zoo al niet de reëele, dan toch de moreele beteekenis van het tot stand gekomen wetsontwerp ongetwijfeld door allen ten volle worden beaamd, als de overwinning van een Landvoogd, die begrip toonde voor den geest des tijds. Dat de Hollander in Indonesië er uit leere dat hij hier niet het éérste noch het láátste woord spreekt en dat de macht der Indonesische beweging van niet te onderschatten beteekenis is en, door haren invloed op de democratische machten in het Westen, Holland tot concessies bewegen kan.

Diversen.

Een schrijver in het Medansche blad *Oetoesan Sumatra* hekelt de lauwe houding van de massa in Deli tegenover de volksbewegingen. Zij trekt zich niets aan van den opgewekten nationalen geest enz. Slechts van den Islâm kan worden gezegd dat deze een band vormt. Voor de nationale gevoelens bestaat wel een voedingsbodem, doch er dienen „academici" te komen om de „hervormingen" in te voeren.

In het orgaan van de Indonesische Studieclub te Soerabaja, *Soeloeh Rajat Indonesia*, geeft de hormat-circulaire van den Regent van Probolinggo aan Dr. Soetomo aanleiding om op te merken dat de Regenten zich een houding hebben aangematigd die aan oude Inlandsche vorsten eigen was. Verder zinspeelt hij op het optreden der Regenten in het algemeen tegenover de ondergeschikte Inl. ambtenaren, dat van machtswaan getuigt. Ter verbetering van deze wantoestanden stelt schrijver voor om de Regenten-opleiding op een hooger peil te brengen en de bezoldiging der lagere Inl. B.B.-ambtenaren zooals Patihs, op te voeren.

Volgens schrijver zijn er enkele Regenten, die de hormat-circulaire van hun collega van Probolinggo „schijn-democratie" noemen. Hij vertelt dan een en ander van de machtspositie der Regenten en van het misbruik dat daarvan wordt gemaakt.

In zijn reisbrieven getiteld „Naar het land der poenale sanctie", vertelt de hoofdredacteur der *Bintang Timoer*, Parada Harahap, die volgens zijn mededeeling zelf 5 jaar boekhouder bij een der Delische cultuurondernemingen is geweest, o.m. hoe het (in den regel) gaat met de werving van contractanten op Java, hun opname in de tijdelijke verblijfplaatsen (waar mannen en vrouwen, gehuwd of ongehuwd, door elkaar blijven hokken in afwachting van hun opzending); over de wijze van reizen per K. P. M.-boot; hun onderling verkeer tijdens het transport; hoe zij bij aankomst in Deli worden verdeeld en te werk gesteld; over de contractvrouwen die wel eens uitverkoren worden tot „huishoudsters" van de ongehuwde assistenten, hoe deze wel eens contractvrouwen met kennelijk minder toelaatbare bedoelingen, op eenzame verborgen plaatsen te werk stellen; over de (toen) lage loonen (welke sedert een weinig zijn verhoogd) enz. Hoewel nog niet voldaan zoolang de poenale sanctie nog niet is afgeschaft, moet schrijver tot de erkenning komen dat de door hem gehekelde toestanden (over het algemeen) in deze 8 à 10 jaren verre zijn verbeterd, dank zij de intensieve bemoeienis van de arbeidsinspectie.

Suriname.

„De West" van 4 Juni schrijft:

„Meermalen is betoogd, dat Suriname eigenlijk de aangewezen leverancier is van rijst, groenten en vruchten voor Curaçao, dat naast zijn eigen consumptie, ook door drukke scheepvaart ongetwijfeld groote hoeveelheden dezer artikelen kan opnemen. Indien het mogelijk blijkt een snellere verbinding dan de tegenwoordige met de zusterkolonie tot stand te brengen, kan zich stellig een levendige handel ontwikkelen. Onlangs heeft de voorzitter der Koloniale Staten, de heer Drielsma, de aandacht van den Gouverneur op deze belangrijke aangelegenheid gevestigd, doch tot dusverre is niet naar buiten gebleken dat eenige stap in de gewenschte richting is genomen."

* * *

In het zelfde blad lezen wij nog de volgende berichten:

„*Petroleum in Demerara.* In Demerara is, onder leiding van den bekenden heer Percy C. Wight, een vereeniging in wording van belanghebbenden in het petroleumonderzoek aldaar.

Volgens een bericht in de Argosy heeft men thans ook in het Essequebodistrict olie gevonden. Monsters daarvan zijn opgezonden naar Georgetown.

* * *

„*Petroleum-onderzoek in Nickerie.* Het wordt meenens met het onderzoek in Nickerie. Met de Oranje Nassau zijn 140 ton machinerieën aangevoerd, waaronder twee locomobielen van zeven ton (welke vermoedelijk alleen door de Prinses Juliana naar Nickerie zullen kunnen worden vervoerd). Per eerstvolgende mail wordt hier verwacht de heer Vingerhoets, in gezelschap van een boormeester. Zij brengen nog zestig ton machinerieën mede."

* * *

„De West" van 7 Juni schrijft over een stuk steenkool uit Nickerie, gevonden op een paar voet diepte op een perceel aan de Corantijn, tegenover het Papegaai-eiland.

„De West" kan niet beslissen of het product werkelijk steenkool is, en merkt op dat, indien de kolonie een mijnbouwkundig bureau rijk was, de vondst aanleiding zou geven tot een nader onderzoek. Is het blad wel ingelicht, dan is men van particuliere zijde bezig met een onderzoek.

* * *

In „De West" van 11 Juni een artikeltje over vruchten en groenten naar Canada met schepen met koelruimte. Het artikel eindigt aldus:

„De geheele lading bacoven, vruchten en groenten kwam in bijzonder goeden staat aan. De snelle toeneming der verscheepte hoeveelheden wijst op het groot vertrouwen dat de verschepers stellen in de geschiktheid van deze schepen voor fruitvervoer.

De schepen doen Bermuda, de Bahama-eilanden, Jamaica en andere West-Indische plaatsen aan, met als eindpunt Demerara."

Zou het niet mogelijk zijn de reederij te bewegen het eindpunt naar Paramaribo te verplaatsen? En zou de Bauxite-Maatschappij eenige harer booten niet van een koelinrichting kunnen voorzien en zoodoende medewerken tot bevordering van den fruituitvoer van Suriname?

* * *

Aan een particulier schrijven uit Curaçao over de petroleumvooruitzichten in Suriname ontleent „De West" het een en ander. De schrijver blijft pessimist. In ieder geval, meent hij, zouden, indien er werkelijk spuiters worden aangeboord, deze wel voorloopig in reserve moeten blijven.

De markt is zoo gevoelig, dat men zelfs de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij op elk gebied ziet bezuinigen. Om overuren te ontgaan, heeft men nu avond-, dag- en nachtploegen ingesteld. Tot aanstelling van nieuw personeel wordt weinig overgegaan. In hoofdzaak bepaalt men zich tot aanvulling van ontslagen krachten. Groote werken geschieden niet meer in eigen beheer, doch in aanbesteding. Op de vrachtauto's worden Surinaamsche chauffeurs aangesteld, omdat dit leidt tot minder reparatie. Het aantal marconisten op de schepen wordt ingekrompen. De vaart der schepen wordt zoodanig geregeld, dat de booten in Maracaibo met vloed aankomen, dus niet op getij behoeven te wachten, terwijl eveneens gezorgd wordt, dat het tijdverlies voor de havenbrug van Curaçao tot een minimum beperkt blijft.

Wanneer toch de twaalf schepen ieder een uur per dag noodeloos verliezen, komt dit te staan op de kosten van een schip gedurende een halven dag.

De C.P.I.M. dankt haren gestadigen bloei aan haar ligging aan de route van vele schepen. Die ligging is zelfs gunstiger dan van Aruba, waar nu ook twee maatschappijen — in een waarvan Henry Ford groote belangen moet hebben — in opkomst zijn, die echter nimmer den omvang zullen bereiken van de C.P.I.M.

Dat er kapitaal gevonden zou worden om nieuwe raffinaderijen op te richten in Suriname, acht de schr. zeer twijfelachtig. Op zijn best zou dus Suriname olie kunnen produceeren ter verwerking in raffinaderijen elders. Maar de olie moet dan van hoog gehalte zijn, wil het transport loonend zijn.

De Bataafsche schijnt zich den laatsten tijd te interesseeren voor sommige republieken in Zuid-Amerika, getuige de gestadige verplaatsing van employé's naar Chili en Argentinië, terwijl omgekeerd Chilenen en Argentijners voor de C.P.I.M. worden ingevoerd.

Het zwakke punt in het petroleumbedrijf van Curaçao is, dat het voor den aanvoer van grondstoffen afhankelijk is van Venezuela, een land met vaak vreemde verrassingen. De mogelijkheid zou dan ook niet uitgesloten zijn olie van Suriname te kunnen betrekken. Voorloopig echter zijn helaas de kansen voor mijn geboorteland niet gunstig."

* * *

Als om in te gaan tegen het pessimisme van den briefschrijver uit Curaçao neemt het blad, via de N. R. Ct. een beschrijving in „Indië, oud en nieuw" over van Soengai Gerong, „als een nieuw bewijs dat men in zake petroleum sterke verrassingen kan beleven, ook op plaatsen die „officieel" waardeloos worden verklaard".

Wij zullen dit, vooral in het geval van Suriname, zeer leerzame artikel hier niet overnemen Onze lezers kunnen het gemakkelijk terugvinden in „Indië, oud en nieuw".

* * *

De gebeurtenissen op Curaçao hebben in Suriname veel ongerustheid veroorzaakt, wat te verklaren is als men weet dat alleen reeds in 1928 ruim 400 Surinamers naar Curaçao zijn vertrokken. Opmerkelijk dat men in Paramaribo de uitvoerigste berichten moest lezen in een Demarary's blad.

Zoowel de Gouverneur als het blad „De Surinamer" seinden naar Curaçao om inlichtingen. De „Amigoe di Curaçao" schrijft over den aanval op de hoofdwacht: „Na heldhaftigen tegenstand werd sergeant-majoor Vaas neergesabeld. De twee Surinaamsche politie-militairen Neistein en Narain, die bij de poort stonden, schoten te hulp, om met gevaar van hun eigen leven hun makker en de wacht te verdedigen. Zij liepen daarbij zware verwondingen op.

Beiden werden naar het hospitaal gebracht. Zij waren beiden met sabelhouwen aan het hoofd gewond, gelukkig niet doodelijk.

* * *

In „Nederlandsch Fabrikaat" van 20 Juni een artikel van den heer C. K. Kesler „*De Nederlandsche invoer in de West*", dat aldus eindigt:

....„Maar het schijnt, dat de handel den weg naar de West vergeten heeft, den weg die in de 17e en 18e eeuw toch, — in het bijzonder voor Amsterdam — van zóóveel belang geacht werd, dat men er zorgvuldig tegen waakte, dat vreemde concurrenten dien niet insloegen. De Amerikanen weten hem thans wel, dat is zeker."

* * *

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur" van 28 Juni een eerste artikel van den oud-gouverneur van Suriname A. J. A. A. van Heemstra over *„De „Gelijkstelling" op het gebied van het Onderwijs in Suriname".*

* * *

In de „N. R. Ct." van 4 Juli, Av.bl. D, schrijft de heer S. da Silva over den *„Emancipatiedag in Suriname"*. Jammer dat er in het Negerengelsche versje drukfouten zijn blijven staan.

* * *

Hare Majesteit de Koningin-Moeder heeft besloten van het geldsbedrag door de vrouwen uit Indië bijeengebracht, o.m. de volgende schenkingen te doen:

3000 gld. ten bate van de leprozen-inrichting Majella-Stichting in Suriname;

3000 gld. ten bate van de leprozen-inrichting Bethesda in Suriname;

400 gld. ten bate van patiënten van de gouvernementsleprozerie Chatillon (Suriname).

* * *

De directeur-generaal der posterijen, telegrafie en telefonie maakt bekend, dat, met ingang van 1 Juli 1929, de gelegenheid opengesteld is, om via Hollandradio geluktelegrammen te wisselen in het verkeer met Suriname en Curaçao (met inbegrip van Aruba, Bonaire en St. Martin).

Indien door den afzender behandeling als geluktelegrammen gewenscht wordt, moet het telegram voorzien zijn van de bepaalde dienstaanwijzing Lx, waardoor verkregen wordt, dat aflevering op een luxe-formulier plaats vindt.

Boven het geldende tarief is voor deze telegrammen een recht van f 0.50 per telegram verschuldigd.

Curaçao.

Giften van de Koningin-Moeder.

Van het geldbedrag, door de vrouwen in Oost- en West-Indië ter beschikking van de Koningin-Moeder gesteld, heeft deze geschonken:

f 1500.— aan het R.-K. Ziekenhuis op Curaçao,
f 1000.— aan het Groene Kruis ziekenhuis aldaar,
f 200.— voor patiënten van de gouvernementsleprozerie op Curaçao.

De Gouverneur.

Een bericht van het Ned. Corr. Bureau heeft gemeld, dat de gouverneur telegrafisch zijn mandaat ter beschikking van de regeering heeft gesteld voor het geval het door hem gevoerde beleid niet wordt goedgekeurd. Als het bericht in dien vorm feitelijk juist is, is de zaak formeel niet in orde. Een gouverneur heeft geen mandaat, waarvan het al of niet voortduren van een terbeschikkingstelling zijnerzijds afhankelijk is. Art. 11 van het regeeringsreglement zegt, dat de gouverneur door den Koning wordt benoemd en ontslagen. De daad van den gouverneur zal dan ook wel zijn een voorwaardelijke ontslagaanvrage. Van zijn standpunt — blijkbaar, dat het door hem gevoerde beleid goedkeuring verdient, en er ook overigens tegen zijn handhaving geen afdoende bezwaren bestaan — juist gezien.

En wij hebben het groote voordeel, dat daarover waarschijnlijk door een nieuwen minister geheel onafhankelijk zal geoordeeld worden.

Staat van Beleg.

Volgens niet tegengesproken telegrammen is op Curaçao, of misschien alleen te Willemstad, de staat van beleg afgekondigd. Wij meenen ergens gelezen te hebben, dat de minister van Koloniën dit den gouverneur aan de hand gedaan heeft. Volgens art. 32 kan dit o.i. alleen in geval van oorlog of opstand. Oorlog is er nooit geweest. En opstand? Men heeft zich beijverd ons te vertellen, dat na enkele uren — wel te verstaan: na het vertrek der Venezolanen — de autoriteiten den toestand bleken te beheerschen, dat alles rustig was, en er gewoon doorgewerkt werd. Dus ook geen opstand. Indien er noodzakelijkheid was, om buitengewone maatregelen te nemen, had men art. 32bis kunnen toepassen.

Klachten van St. Eustatius.

Ook in de Nederlandsche pers zijn klachten opgenomen over de gedraging van den plaatsvervangenden gezaghebber op St. Eustatius naar aanleiding van de orkaanschade. De K. R. heeft hieromtrent inlichtingen gevraagd en onlangs het volgende, verkorte, antwoord van den gouverneur ontvangen: Er werd door den gezaghebber van de bovenwindsche eilanden, op dezerzijds verzoek, ter plaatse een onderzoek ingesteld naar aanleiding van de tegen den plaatsvervangenden gezaghebber op St. Eustatius geuite klachten. Uit dit onderzoek bleek niet, dat deze in zijne daden tegenover de Statiaansche bevolking gedurende en na den orkaan van 12—13 September 1928 zou zijn tekort geschoten. Zooals uit de Uwen Raad hierbij in afschrift aangeboden notulen van de vergadering van den Raad van Politie op bedoeld eiland van 7 October 1928 blijkt, hebben de Landraden op een desbetreffend verzoek van den gezaghebber van de bovenwindsche eilanden, eensteemmig verklaard, dat door den plaatsvervangend gezaghebber alles gedaan was, wat onder de omstandigheden dienstig bleek en dat het hun onbekend was, dat er onder de bevolking gevoelens van ontevredenheid over de handelingen van het plaatselijk bestuur heerschten. Deze verklaring strookt ook met het feit, dat gedurende een verblijf van zeven dagen van den gezaghebber Lampe op St. Eustatius geen gebruik werd gemaakt van de door dezen ambtenaar opengestelde gelegenheid aan het publiek om hun grieven, van welken aard ook, aan hem kenbaar te maken. Bij een door den waarnemenden Gouverneur bij zijn bezoek aan St. Eustatius naar aanleiding van een herhaald desbetreffend verzoek van de heeren Van Putten en Lespier ingesteld persoonlijk onderzoek, bleken de tegen den heer Kruythoff geuite klachten eveneens meerendeels ongegrond te zijn. Van deze gelegenheid maak ik gebruik aan Uwen Raad tevens aan te bieden een afschrift van de notulen van de vergadering van 8 Januari dj. van den Raad van Politie op meergenoemd eiland, welke vergadering op verzoek van de landraden werd belegd, speciaal om, zooals het lid Horton opmerkte, in 's Bestuurs oogen eenigszins weer goed te maken, de handeling van enkelen onder het Statiaansche volk, die tijdens het vorenvermeld bezoek van den waarnemenden gouverneur op St. Eustatius, de campagne gevoerd hebben tegen den persoon van den plaatsvervangenden gezaghebber, den heer Kruythoff. Ten slotte kan ik Uwen Raad mededeelen, dat ik de vervanging van den heer Kruythoff als plaatsvervangend gezaghebber op St. Eustatius overweeg, omdat ik de positie als hoofd der school en vervangend gezaghebber, in een en denzelfden persoon vereenigd, niet gewenscht acht."

Nederlandsch nieuws voor Curaçao.

De „Amigoe" schrijft:

„Reeds meermalen hebben wij ons verlangen geuit, en het publiek, — in de eerste plaats natuurlijk de Nederlandsche lezers van ons blad, maar ook de Curaçaosche — sloot zich hierbij aan, om geregeld door de korte golf van 't voornaamste Nederlandsch nieuws op de hoogte te worden gesteld.

Bruna, de hoofdredacteur van Het Handelsblad, maakte er de Curaçaosche pers een verwijt van dat ze zoo weinig Nederlandsch nieuws verschafte, en daardoor niet naar kunnen medewerkte aan de versterking van de rijksgedachte.

Wij hebben toen gezegd: Verschaf ons het Nederlandsch nieuws, voor de distributie ervan zal wel gezorgd worden.

Doch Bruna ging heen, en niets werd er sinsdien vernomen. Naar wij vernemen heeft de heer Peiliker, de wnd. Directeur van 's Lands radio, zijn best gedaan om aan het verlangen van het publiek te voldoen, heeft echter niet mogen slagen. Al zijn pogingen zijn afgestuit op de moeilijkheden die men in het Moederland maakte."

Al weer een! en nog een!

Er is weer eens een nieuw blad verschenen op Curaçao, een geïllustreerd blad nog wel, „Curazao illustrado". Als 't maar beter is, dan „Miniaturas" was, wat inhoud en afwerking betreft.

Op de Isla is verschenen „De Emmabode", orgaan van de societeit en eenige ontspanningsvereenigingen aldaar.

Drankmisbruik.

H. M. H. deelt in de „Amigoe" mee, dat er in het stadsdistrict 147 drankvergunningen zijn, d.i. 1 op de 200 inwoners of 100 pCt. meer dan in Nederland. In 1928 is aan accijns betaald f 860.781.09, wat wijst op een verbruik van ten minste 13 Liter sterken drank per hoofd.

De oudste inwoner van Aruba.

Op Tanki-Lender, Aruba, is overleden de oudste inwoonster, genaamd Susanna Horst, in den gezegenden ouderdom van 107 jaar. (A. d. C.)

Uit den Verren Vreemde.

Openlijke slavernij en slavenhandel.

Het is wel heel pijnlijk in onzen tijd berichten te moeten weergeven over toeneming van de slavernij.

Volgens een speciale correspondentie van „Excelsior", zoo meldt een dagbladbericht van 5 Juli uit Parijs, heeft de Volkenbondsdeskundige Dr. Mezan zijn rapport over het slavenwezen en den handel in negers aan den Volkenbond doen toekomen. In Arabië, Soedan en Abessynië zou het slavenwezen weer welig tieren. Jaarlijks zouden daar meer dan 2000 negerslaven worden verkocht. In het koninkrijk Hedjas wordt een belasting van 300 fr. geheven op den verkoop van elken slaaf, dat is dus de officieele erkenning van den slavenhandel in den allerduidelijksten vorm. In de havenplaats Djeddah bevindt de slavenmarkt zich in de onmiddellijke nabijheid van de consulaten der Europeesche mogendheden. Koning Ibn Saoed zou zelf eenige honderden slaven bezitten, die op zijn landerijen werken.

De gemiddelde prijs voor een slaaf wordt opgegeven als ongeveer f 1200 De prijs voor jonge negerinnen is belangrijk hooger. De prijs voor ouden wisselt af tusschen f 250 en f 500.

In het gebied van Yemen zou de slavernij reeds zoo verbreid zijn, dat het aantal der slaven dat der vrije mannen zou overtreffen. Elke Mohamedaan zou daar minstens een slaaf bezitten.

Tot zoover hetgeen uit „Excelsior" is weergegeven.

Dr. Mezan heeft met dit rapport aan den Volkenbond de bevestiging gebracht van een toestand, welke reeds eerder door hem gesignaleerd werd. Hij is de voorzitter van de Jevish Association; in de April-aflevering van het orgaan van dien bond, vonden wij reeds een mededeeling van zijn hand over den slavenhandel aan de kust der Roode Zee. Daarin kwam de verklaring al voor, dat die handel kan bestaan onder bescherming van emirs en sultans, en werd ook reede de beschuldiging uitgesproken dat de groote Europeesche mogendheden zich daar niets van schijnen aan te trekken. Ook alle bijzonderheden, welke in bovenstaand bericht van „Excelsior" voorkomen, werden in dat Aprilnummer reeds vermeld. Het getal van 2000, boven genoemd, zou volgens dat stuk betrekking hebben op het aantal per jaar over de Roode Zee vervoerde slaven; het aantal der verkochten in alle om die zee gelegen landen moet dan veel grooter zijn.

Men krijgt den indruk, dat Dr. Mezan de feiten reeds onder de aandacht van de wereld heeft willen brengen vóórdat hij met zijn officieel rapport voor den Volkenbond gereed was, dat na indiening ook nog den officieelen weg moet volgen, alvorens tot publicatie ervan wordt overgegaan.

Intusschen is bij den Volkenbond het vraagstuk van slavernij, in verband gebracht met dat van den verplichten arbeid, reeds aan de orde geweest.

Het alarm was niet alleen door Dr. Mezan geluid. Albert Londres, de man die de alarmklok heeft doen klinken over de ergerlijke toestanden in Fransch Guyana en bij het vreemdenlegioen in Algerië, heeft in een boek „Terre d'ébène" nu ook toestanden bloot gelegd uit de binnenlanden van de Ivoorkust, waar aan de inboorlingen, onder Fransch bewind, lasten en plichten worden opgelegd, die in niets van slavernij verschillen.

In ons land heeft pater P. Knops, van de Societeit der Afrikaansche missiën in Cadier, in de „Limburger Koerier" getuigenis afgelegd, voor de juistheid van Londres' beschuldigingen. Hij is in W.-Afrika geweest en hij vertelt: Wij hebben o.a. gezien, hoe in 1926 meer dan 150 negers, mannen, grijsaards, kinderen, meisjes, zwangere vrouwen, moeders met zuigelingen, met de zweep van den soldaat-opzichter uit hun dorpen gejaagd werden, om 4 weken lang — en dan volgt 't verhaal van 4 weken onmenschelijken dwangarbeid.

Om de zes maanden, lezen wij iets verder, melden zich bij de residenten der regeeringsdistricten de recruteeringsagenten der houtexploitaties, om nieuwe houthakkers. Elke stam ontvangt de boodschap om 2 à 300 man ter beschikking te stellen. Koning en hoofden wijzen de slaven aan, die met de agenten voor 6 mnd. moeten vertrekken.

Pater Knops zegt over dezen verplichten arbeid: „Ofschoon in dit deel van Afrika de slavernij nog volkomen heerscht — in onze laatste residentiepost Senematiali b.v. zijn van de 4000 inwoners meer dan 3000 slaven — heeft de koloniale politiek van Frankrijk zoo nog een verkapte slavernij ingesteld."

Inderdaad bestaan er dus nog slavernij en slavenhandel; inderdaad neemt de gedwongen arbeid vaak, te vaak een vorm aan, die van slavernij niet of weinig verschilt; inderdaad bestaan in eenige landen ook toestanden, die, zonder slavernij of gedwongen arbeid te heeten, de arbeiders in de meest ergerlijke slavernij binden — men denke aan de Panglongs, de houtkapondernemingen in het Riouwsche —.

Nu heeft de Int. Arb. Conf. te Genève ruime aandacht aan het vraagstuk van den verplichten arbeid gegeven, zonder echter, naar 't ons voorkomt, tot een resultaat van practische beteekenis te zijn gekomen.

Men heeft zich in Genève eenerzijds te veel beijverd om de lijn van den verplichten arbeid te laten verloopen in die van slavernij. Om hen, die hiertoe neiging openbaarden, geen argumenten aan te dragen, gingen anderzijds zij, die het te vèr gaande van dien ijver inzagen, er toe over de lijn van den verplichten arbeid te doen verloopen in die van het noodzakelijkheidsmotief.

Ook speelde de moeilijkheid om objectief te blijven den woordvoerders parten. De roodgekleurde elementen gaven met zekeren wellust af op alles waarin zij het kapitaal meenden te zien en zij beschouwden zich zelf als heel dapper, wanneer zij hun eigen land een veeg durfden geven. Ook hier deed zich dan een verschijnsel voor, zooals 't zoo-even aangewezene. Wie niet revolutionnair, niet anti-kapitaal gestemd was, voelden zich geroepen om post te vatten tegenover die anderen. Uit de geschiedenis, uit hetgeen andere volken, welke niet onder Westersche leiding staan, uit hetgeen Oostersche potentaten, inlandsche grooten en meesters te zien en te leeren geven, werden tegenbewijzen aangevoerd, en men schroomde de hand in eigen boezem te steken.

Nog een andere tegenstelling ontstond door theorie

practijk, illusies, utopieën, wenschen eenerzijds tegenover werkelijkheid, ondervinding, mogelijkheid anderzijds.

Bedenkt men, dat dadelijk daarna te Brussel op de bijeenkomst van het Internationaal koloniaal instituut dezelfde kwestie te berde kwam, en dat de daar aanwezige (meest eerste rangs) politici de uitspraken van Genève, als te veel generaliseerend en te weinig deskundig, terzijde zetten, dan mag men niet veel hoop koesteren, dat datgeen wat ter zake van verplichten arbeid, uit het Genève-twistgeding als conclusiën geformuleerd kon worden, iets ten goede zal uitwerken, al zijn daar redevoeringen gehouden, van wier beteekenis en invloed ten goede wel wat te verwachten kan zijn.

Het ware zeker te wenschen geweest dat Genève en Brussel in hun opvolging tot samenwerking en aanvulling hadden kunnen komen.

Hetgeen Dr. Mezan in Oost-Afrika en Arabië constateert, hetgeen Londres en Knops uit West-Afrika onthullen, hetgeen bij de Roode Zee geschiedt onder het oog van de Europeesche consuls, hetgeen aan de Ivoorkust geschiedt onder Fransch bestuur, dit alles wijst op het voortbestaan en herleven van toestanden, die niet te dulden zijn. Ook elders bestaat nog slavernij of ergerlijke dwangarbeid. De Volkenbond heeft geen uitspraak van een internat. conferentie noodig, om die toestanden aan de kaak te stellen. De Volkenbond heeft 't zich wel tot taak te stellen, bij het aanwijzen van dergelijke groote misstanden, er voor te waarschuwen, dat men deze onderscheide van noodzakelijken, goed geordenden, verplichten arbeid, die geen misbruik behoeft te zijn als hij goed georganiseerd is in bedoeling en uitvoering. Maar juist om het geoorloofde aannemelijk te maken, moet de Volkenbond alles wat misbruik is als zoodanig durven signaleeren.

Mocht hij zóó onder den druk van bepaalde politici staan, dat hij de gegevens over die toestanden niet durft publiceeren, dan zou hij zich zelf een nieuw bewijs van onvermogen uitreiken. Worden zij wel gepubliceerd, dan zal de publieke opinie zich zeker laten gelden, dan zullen de volksvertegenwoordigers de betrokken regeeringen ter verantwoording roepen. Dan zal 't weerklinken telkens en telkens weer: er is nog slavernij, er is nog slavenhandel, en gij draagt hiervoor een deel der verantwoordelijkheid.

Mocht de Volkenbond zwijgen, dan schudde de pers de publieke opinie wakker!

Volkenbond, publieke opinie, conferentie, volksvertegenwoordiging; er zij wedijver van allen! Er ontsta, evenals een eeuw geleden, een nieuwe wereldbeweging tot afschaffing van de slavernij!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

ADRES SECRETARIAAT

vanaf heden Jagersweg 42.

De Secretaris.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Door de vele copie moest — tot ons leedwezen — de rubriek Litteratuur-overzicht ditmaal achterwege blijven.

Van de Levensverz. Maatsch. *Nillmy* mochten wij een ex. ontvangen van haar nieuw uitgekomen, typisch Hollandschen verjaardagkalender, vervaardigd door den heer Henk Meyer, hoogleeraar aan de Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, terwijl de verzorging geschiedde door de firma L. v. Leer & Co. te Amsterdam.

Den keurig versierden kalender in 4 drie-maand. bladen in diverse kleuren hopen wij in veler handen te zien.

Van het Dagelijksch Bestuur.

NOTULEN

der jaarl. Algem. Vergadering op Zaterdag 22 Juni 1929, des nam. ten 1 uur in het Restaurant „De Schuur" te Breda.

(Voorl. goedgekeurd in de verg. v. h. Dagel. Bestuur van den 26en d.a.v.).

Aanwezig met het Dagel. Bestuur, het Afdeelingsbestuur van Breda, de Hoofdbestuursleden of hunne plaatsvervangers, uit de afdeelingen, zijnde Haarlem en Rotterdam niet vertegenwoordigd. Afwezig met kennisgeving het H.B.-lid, de Hr. Dr. H. H. Zeylstra (Deventer). Voorts dames- en heerenleden en belangstellenden, totaal ruim 50 personen. De Algem. Voorz. der Ver., de heer R. Zuyderhoff, spreekt de vergadering aldus toe:

Dames en Heeren,

„Ik roep een hartelijk welkom aan u allen toe, in het bijzonder — en u zult ongetwijfeld daarmede instemmen — aan den Generaal Snijders, die ons de eer aandoet deze samenkomst bij te wonen.

Dames en Heeren,

Na deze luide huldebetuiging aan onzen Generaal, verzoek ik u een oogenblik u van uwe zetels te willen verheffen om een stille hulde te brengen aan de nagedachtenis van wijlen ons verdienstelijk eerelid Mevrouw Clifford Kocq van Breugel, die gedurende tal van jaren voorzitster van de afdeeling Breda en lid van ons hoofdbestuur was.

Een algemeene vergadering buiten Breda zonder Mevrouw Clifford, ik heb haar in de 15 jaren dat ik de algemeene vergaderingen bijwoonde, eenmaal beleefd. Het was vóór drie jaar te Amersfoort, toen ongesteldheid haar verhinderde aanwezig te zijn. Een algemeene vergadering te Breda zonder Mevrouw Clifford, is echter nog niet voorgekomen. Zij die zoovele jaren de ziel van de afdeeling Breda geweest is, zou zich door niets hebben laten weerhouden om heden met ons te zijn. Zij is echter helaas vóór enkele maanden verscheiden. Dit neemt intusschen niet weg, dat wij allen op dit oogenblik aan haar denkende, den bezielenden invloed moeten ondervinden, welke steeds van haar uitging. Haar geest is voor ons blijven leven.

Uit het jaarverslag, dat ik aanstonds aan de orde zal stellen, zal het u blijken dat de Vereeniging zich in een toenemenden voorspoed mag verheugen. Reeds 30 jaar tracht de Vereeniging de banden tusschen Nederland en de Indiën te versterken. Met bescheiden middelen heeft zij reeds veel in die richting gedaan, doch oneindig veel valt doorloopend nog te doen. Ons volk kent de Indiën bijkans niet. Van de Indiën, zonder welke Nederland een onbelangrijk Staatje zou zijn, leeren onze kinderen op de lagere school veel te weinig, en op de middelbare onvoldoende. De plicht der Regeering is het hierin verbetering te brengen. Doch doordat de Regeering tot nu toe bijna uitsluitend bestaat uit mannen, wier gedachte- en gezichtskring zich hoofdzakelijk tot het grondgebied in Europa beperkt, blijft die verbetering uit.

Kende ons volk de Indiën beter, het zou niet toelaten dat zijn Regeering aldus ware samengesteld. Maar juist doordat ons volk de Indiën niet goed kent, komt er in de samenstelling van onze Regeering ten deze geen verandering, en juist doordat deze uitblijft, leert ons volk de Indiën niet beter kennen. Een cirkelgang dus. Wel beijveren zich particulieren, waaronder onze vereeniging, om meer kennis onder ons volk omtrent de Indiën te verspreiden, doch zulks moet over het algemeen lapwerk blijven, wijl de grondslag, die door het onderwijs gelegd moet worden, niet stevig genoeg is. Is het niet beschamend voor de Regeering, dat meer kennis van de Indiën aan de onderwijzers bijgebracht wordt door een particuliere instelling: het Comité voor Indische lezingen en leergangen? Dit Comité, waarbij ook onze vereeniging aangesloten is, kan intusschen bij gebreke van ruime geldmiddelen haar werk slechts op bescheiden schaal verrichten.

Wat valt nu te doen?

In de eerste plaats van particuliere zijde doorgaan met meer kennis van de Indiën onder ons volk te brengen. In dit verband kan ik mededeelen, dat de financiën van onze vereeniging dit jaar niet toelieten tot de uitgave over te gaan van het boekje over onze Indiën, dat wij voornemens zijn onder de leerlingen van de hoogste klasse van de lagere scholen in het geheele land te doen verspreiden. Het volgende jaar hopen wij daartoe in staat te worden gesteld.

Wat er overigens te doen valt is dit: Het publiek te overtuigen van de noodzakelijkheid, dat er in de Regeering meer mannen komen die voldoende oog hebben voor de belangen van het Rijk in zijn geheel. In de eerste plaats ware die eisch te stellen aan dengeen, die aan het hoofd van het Departement van Onderwijs zal komen te staan. Maar ook voor andere portefeuilles ware zooveel mogelijk om te zien naar *Groot-Nederlanders.* Meer kans bestaat er dan ook, dat zich geen incidenten meer zullen voordoen, gelijk aan het onlangs gebeurde op Curaçao, waardoor niet alleen het aanzien van Nederland werd geschaad, doch tevens gevaar op internationale verwikkelingen ontstond.

En hiermede verklaar ik de vergadering voor geopend." —

Alvorens met de werkzaamheden aan te vangen, wordt op voorstel van den Voorzitter een telegrafische huldebetuiging aan H. M. de Koningin verzonden.

Overgaande tot de agenda, punt 2, de notulen der vorige algemeene vergadering, stelt de Voorzitter voor, onder algemeene instemming, de lezing daarvan achterwege te laten, bijaldien dezelve, in het K.W. opgenomen zijnde, bekend zijn.

Aan de orde is thans het Jaarverslag met de zich daarbij aansluitende rekening en begrooting. Dit verslag wordt wèl voorgelezen en door den Voorzitter toegelicht als volgt:

Bij „Leden en Begunstigers": Een nieuwe actie tot werving van begunstigers is ingesteld geworden waarvan wel succes te verwachten is.

Bij „Informatie-bureau": Een nieuw werkje over de Suikercultuur zal binnenkort verschijnen.

Bij „Andere werkzaamheden en verrichtingen" verzoekt de Voorzitter den Generaal Snijders eenige inlichtingen te willen verstrekken aangaande den vliegtocht Nederland—West-Indië, aan welk verzoek Z.Exc. gaarne gevolg gaf. Uit diens uiteenzetting van zaken blijkt dat ofschoon men met eenigen tegenspoed, ook financieel, te kampen gehad heeft, deze thans is overwonnen en er alle uitzicht bestaat dat de tocht bij het einde van het jaar zal kunnen plaats hebben onder leiding van den heer v. Weerden Poelman en de heer Van Onlangs als 2en geleider.

De Voorzitter zegt den Generaal Snijders dank voor zijne mededeelingen.

Hierna wordt in behandeling genomen de Rekening en Verantwoording 1928 en de Begrooting '29, welke in ontvangst en uitgaaf met ruim ƒ 36.000 sluit. De Voorzitter leest daarbij voor het rapport der Commissie belast geweest met het nazien der Jaarrekening, welke rekening in orde bevonden werd en stelt hij voor met het mandaat dier heeren, t.w. de H.H. Lusink, Van Haaften en Erfmann, te hernieuwen. Aldus besloten.

Punt 5 der agenda luidt: Voorziening vacatures H.B.

Volgens de voorschriften behoort over deze benoemingen en herbenoemingen schriftelijk gestemd te worden, waarvoor de briefjes ter tafel liggen. Spr. noemt dan het aantal stemmen dat elke afdeeling gerechtigd is uit te brengen. Bij deze paragraaf vraagt de heer Jhr. Dr. Sandberg het woord en zegt, naar aanleiding van des Voorzitters mededeeling, dat van het houden eener schriftelijke stemming alleen dan zou mogen worden afgeweken indien de Algemeene Vergadering zou kunnen goed vinden de als eersten op de dubbeltallen gestelde personen, alsmede de Algemeene Voorzitter en de Algemeene Secretaris bij acclamatie voor eene herbenoeming in aanmerking te brengen, hetgeen spr. bij dezen aanbeveelt, mede in verband met een vlot verloop der vergadering. De aanwezigen vereenigen zich eenstemmig met dit denkbeeld als gevolg waarvan allen herkozen worden, t.w. de H.H. Zuyderhoff, v. d. Brugh, Logeman, Mr. Huges, Franke en Van Hamel, allen in de functies door hen bekleed.

De Voorzitter betuigt der vergadering zijn dank voor deze tegemoetkoming, vraagt haar goedkeuring op de definitieve benoeming van de H.H. Van Stenis (Breda) en Deinum (Haarlem) als H.B.-leden, welke verleend wordt en houdt dan de volgende toespraak:

„Ook namens den heer v. d. Brugh zeg ik U dank voor het hernieuwd bewijs van vertrouwen in ons gesteld. Op de vergadering te Amersfoort, nu 3 jaar geleden, deed ik de belofte, dat wij in samenwerking met de andere leden van het hoofdbestuur in het voor ons liggend 3-jarig tijdvak zouden trachten de vereeniging flink vooruit te brengen. Ons woord hebben wij gehouden, ons best hebben wij gedaan, doch niet alleen daaraan is het te danken, dat de beteekenis en de werkzaamheid van Oost en West in deze periode zoo belangrijk is toegenomen. Het volledig bewijs te leveren van dien groei en bloei, indien het nog noodig zou zijn zulks te doen, zou te veel tijd vergen. Ik beperk mij daarom er op te wijzen, dat het aantal leden in dien tijd steeg van bijna 2700 tot bijna 4000, eenne vermeerdering dus van 1300 leden of 50 %. De jaarlijksche bijdrage van begunstigers vermeerderde met ƒ 2000. Bovendien werden wij wederom in het genot gesteld van een Regeeringssubsidie. Het zijn deze ruimere inkomsten, welke de vereeniging tot grootere werkzaamheid in staat hebben gesteld.

Niet alleen wij, doch het geheele hoofdbestuur, de afdeelingen, onze vertegenwoordigers in Oost en West en onze leden hebben tot het bereikte resultaat bijgedragen.

Wij hopen nu ons een nieuw mandaat voor 3 jaar is gegeven op dien zelfen steun te mogen rekenen, zoodat wij aan het einde van het thans ingetreden tijdvak gekomen, wederom kunnen getuigen, dat de vereeniging in groei en bloei is toegenomen.

Met betrekking tot punt 6 der Agenda: de plaats voor de volgende Algem. Vergadering, wordt het Bestuur gemachtigd dit punt nader te overwegen.

Ten slotte stelt de Voorzitter de rondvraag en leidt deze in met de mededeeling dat indertijd, jaren geleden, een Comité zich gevormd heeft dat samenwerking beoogde tusschen de verschillende groote nationale vereenigingen. Sindsdien is daarvan niets meer vernomen, wat niet wegneemt dat het een zeer goed denkbeeld geweest is dat men nu weer zou kunnen verwezenlijken door te beginnen met de benoeming van den Voorzitter v. h. Algem. Ned. Verbond tot adviseerend lid van ons Hoofdbestuur. Het blijkt dat de vergadering zich met dat denkbeeld zeer goed kan vereenigen, zoodat stappen in die richting zullen worden gedaan.

De afgevaardigde der afdeeling Nijmegen, de heer

Barendsen, verzoekt, namens het afdeelingsbestuur aldaar, in overweging te willen nemen om de publicaties dier afdeeling voortaan vooraan in het K. W. te plaatsen, in stede van achteraan. Overweging wordt toegezegd.

De heer Baars (Apeldoorn) vraagt wat er met betrekking tot de inzameling van gelden voor het geschenk aan de Minahassa gebeurt op plaatsen waar geen afdeeling van Oost en West bestaat. De Voorzitter antwoordt dat overal plaatselijke Comité's gevormd zijn, behalve in Groningen, dat een gewestelijk Comité heeft, in hetwelk de Voorzitter der afdeeling van Oost en West zitting heeft.

De heer Stenis voegt daaraan nog toe, dat de organisatie van Brabant in kantonnaal verband gevormd is.

Niemand verder iets in 't midden te brengen hebbende sluit de Voorzitter deze Algemeene Vergadering onder dankbetuiging aan de aanwezigen voor hunne opkomst.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

W. B. Jongsma, Cand. gezaghebber b. h. Binnenl. Bestuur, Veldzichtlaan 15, de Bilt.
D. J. Tiekink, Idem als voren, Leoniusstr. 63, Arnhem.
Dr. A. D. Voûte, Dierkundige b. h. Inst. v. Plantenziekten v. h. Alg. Proefstation v. d. Landbouw, Ieplaan 138, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

L. P. Lugten, Opz. 1e kl. bij de fabriek der Opiumregie, Boerhaavestraat 5, Amsterdam.
G. E. Hilleveld, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr., Boerhaavestraat 5, Amsterdam.
Ch. F. Matheron, Techn. hoofdkantoorhoofd bij de S.S. en Tr., Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
L. P. P. Pennock, Leeraar aan de Kon. Willem III sch. Weltevr., Hotel Baars, Harderwijk.
Th. A. Ehrencron, Vendumeester 1e kl. te Jogjakarta, Daguerrestraat 153, 's-Gravenhage.
K. L. Schüller, Hoofdcommies bij het hoofdkantoor Gevangeniswezen, Stephensonstraat 36, 's-Gravenhage.
Mej. Olislager, Adj.-referendaris bij het Dept. v. O. E., Copernicusstraat 60, 's-Gravenhage.
L. Th. van Haaften, Contr. 1e kl. bij den Pandhuisdienst, Reguliersgracht 17, Amsterdam.
H. D. Senstius, Gouvernements Veearts 1e kl., Neuhuijsstr. 9 (II), Utrecht.
O. M. Goedhart, Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, Sweelinckstraat 35, 's-Gravenhage.
Dr. L. G. den Berger, Dir. van het Alg. Proefst. v. Landbouw, Buys Ballotstraat 16, 's-Gravenhage.
A. J. D. Blom, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O., Passage 16—20, 's-Gravenhage.
L. J. H. van Giesen, Politieopziener bij de Alg. Politie, Oudestraat, Kampen.
J. Vliegenthart, Onderw. bij de Eur. Ambachtsschool Weltevreden, Nael Tinnegieterstraat, Arnhem.
A. W. Jansz, Leeraar aan de Pr. Julianaschool te Djokjakarta, p.a. Ned. Handel Mij., Amsterdam.
Mr. J. F. B. J. Godding, Lid van den Raad van Justitie te Batavia, Regentessestraat 25, Nijmegen.
Ch. Petrus, Wertuigk. electrotechnisch opz. 1e kl. dienst van den Mijnbouw, Obrechtstr. 495, 's-Gravenhage.
Mevr. M. Ch. C. ter Poorten, Contr. 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Conradkade 58, 's-Gravenhage.
C. A. van de Riviere, Werktuigk. electrotechn. hoofdopzichter bij den dienst van den Mijnbouw, Frederik Hendriklaan 259, 's-Gravenhage.
J. C. L. Götz v. d. Vet, Landbouwconsulent 1e kl., p.a. Prof. Dr. L. Broekema te Wageningen.
B. de Kruijff, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Hooge Weg 26, Amsterdam.
Mevr. S. H. C. Pryce geb. Spier, Archivaresse-expeditrice o. h. Inspectiekantoor te Soerabaja, Roodborstlaan 16, 's-Gravenhage.
Ch. van Leuven, Commies 1e kl. b. d. P.T.T., v. Wely v. Dijkveldstr. 37, 's-Gravenhage.
Ir. W. C. D. Haarman, Ir. 2e kl. b. d. Ind. Centr. Aanschaffingsd., p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

M. F. J. J. Spruyt, Ambt. 1e kl. In- en Uitvoerr. en Acc., Stephensonstraat 68, 's-Gravenhage.
H. W. Stop, Ass.-resident van Billiton, Kwartellaan, 's-Gravenhage.
G. von Söhsten, Hoofdinspecteur van Financiën, Spreeuwenlaan 25, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 3 tot 10 Juli.

Nieuwe Leden — Geïntroduceerd door:

F. G. H. van Houtum, Oud Planter, Den Haag, Frederik Hendriklaan 175. f 5 .... den heer W. F. J. Kroon te Den Haag.
D. Utermark, Oud Planter, Den Haag, Adriaan Pauwstraat 20. f 5 .... Administrateur „Oost en West".
E. van Lohuizen, Nijmegen, Lange Burchstraat 38. f 5 — den heer J. J. Swemmelaar te Nijmegen.

Mr. Dr. W. G. A. van Sonsbeek, Burgemeester van Breda, Wilhelminapark 15. f 5.
J. W. Westenbroek, Breda, Ginnekenweg 64. f 5.
E. W. van Vegchel, Breda, Ginnekenweg 119. f 5.
} Afdeelingsbestuur van Breda.

H. M. van Altena, Resident, Ponorogo. f 6.
F. L. van Driest, Controleur B.B., Balikpapan. f 6.
L. J. Huizinga, Gezaghebber B.B., Rengat-Indragiri. f6.
S. Steensma, Controleur B.B., Sindjai, Celebes. f 10.
Darto Soegorodo, Regent, Pasoeroean. f 6.
R. A. A. Sosrodhiningrat, Regent, Toeloeng-Agoeng. f6
E. F. C. Henssen, Administrateur s.f. „Delanggoe", Solo. f 6.
W. Neiden, Onderofficier N.I. Leger te Malang.. f 6.
} Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

J. J. Kooy, Leeraar Geographie, Meppel, Zuideinde 16a. f 5 .... Eigen aanmelding.

Contributieverhooging

J. Langenbach, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Breda, Ginnekenweg 64, van: f 2.50 op f 5.

Adresveranderingen

J. D. Bodemeijer, Amsterdam, van: Prinsengracht 1085 naar: Okeghemstraat 8.
Mevr. A. Bierens de Haan-Temminck, van: Zandvoort, naar: Blauwduin, Zwaluwenweg 1, Aerdenhout-Naaldenveld (N.-H.)
Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum, van: Bloemendaal, Arnoldslaan 5, naar: Breda, Hotel de Kroon, Boschstraat 28. f 5.
Dr. H. Kraemer, van: Zürich, naar: Oegstgeest, de Kempenaerstraat 60. f 5.
Mej. C. Hoogewerff, Rotterdam, van: Vredehofweg 36b, naar: Vijverweg 38.
W. A. C. Galestien, 1ste Luit. N.-I. L., van: Rotterdam, Hooidrift 53b, naar: Den Haag, Statenlaan 110. f 5.
D. Lamers, Leeraar K. W. III-S., van: Den Haag, Archimedesstraat 21, naar: Pension Brauns te Houthem St. Gerlach (bij Valkenburg).
A. C. Kapteijn, Den Haag, Prins Hendrikstraat, van: 71, naar: 153.
W. J. Spaan, Oud Inspecteur Boschwezen O.-I., Den Haag, van: Frederik Hendriklaan 207, naar: van Bleiswijkstraat 101.
W. F. de Vaynes van Brakell Buys, van: Utrecht, Koningslaan 75, naar: Den Haag, Nieuwe Parklaan 86. f 5.
A. R. Boele, Ass.-Resident, Wassenaar, van: Deylerweg 7 naar: De Lus No. 22.
Mevr. A. G. Schadee-Gehrung, Den Haag, van: Suezkade 126, naar: Laan van Meerdervoort 248.
Dr. B. J. Haga, Hoofdambtenaar Dep. B.B., van: Zeist, Aristoteleslaan 5, terug naar: Weltevreden, Soekaboemistraat 26.
Mevr. M. C. Drège (begunstigster), Den Haag, van: Beukstraat 42, naar: Fahrenheitstraat 398.
A. A. C. Nix, Ass.-Resident, thans geplaatst in het Gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden.
Ph. C. A. J. Quanjer, Inspecteur Inl. onderwijs, van: Weltevreden, naar: Fort-de-Kock.
J. P. Rooze, Hoofdopnemer Boschwezen, thans gepl. te Bandjermasing.
L. O. Watupongoh, Boekhouder 1ste kl. S.S., van: Bandoeng, Bimaweg 85, naar: Soerabaja, Princessel. 64.
O. M. Goedhart, Gouv. van Atjeh, van: Kota-Radja, naar: Den Haag, Sweelinckstraat 35. f 5.
E. Wijbenga, Directeur b. h. Gevangeniswezen, van: Meester Cornelis, naar: Arnhem, Velperweg 52. f 5.
W. J. Rahder, Oud Resident, van: Freiburg i. Br., naar: Hotel Pension Stiftsmühle te Ziegelhausen am Neckar (Baden).
A. C. van der Velden, Ass.-Resident, van: Sambas naar: Tebing Tinggi (Palembang) (Rectificatie).
P. H. Willemse, thans: Resident van Batavia, te Weltevreden